

PLATFORM

SELECTIE
SELECTIE
SELECTIE

2

TALENT

0

2

0

stimuleringsfonds creatieve industrie
presenteert ontwerptalent 2020

VOORWOORD

WAAROM TALENTONTWIKKELINGSBEURZEN?

Van Giorgio Toppin, die uitgesproken mannenkleding ontwerpt waarin zijn Surinaamse achtergrond en Amsterdamse jeugd samenkomen, tot Marco Federico Cagnoni, die onderzoek doet naar latex producerende planten, met als doel een beter presterend bio-plastic te ontwikkelen dan de al bestaande varianten. De reikwijdte van de actuele maatschappelijke thema's die de ontwerpers in deze publicatie oppakken, is verrassend groot. Wat hen verbindt, is dat ze in 2019/2020 een talentontwikkelingsbeurs van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie ontvingen. Deze beurs stelt makers en ontwerpers aan het begin van hun carrière in staat extra tijd en middelen in hun werk te steken, en te investeren in hun artistieke en professionele ontwikkeling. Bekende ontwerpers zoals Karim Adduchi, Frank Kolkman, Aliki van der Kruijs, Arna Mačkić, Maison the Faux en Sabine Marcelis ontvingen eerder zo'n beurs en zijn in staat gebleken hun eigen artistieke signatuur verder te ontwikkelen en te combineren met cultureel ondernemerschap. De toekomst van de nieuwe lichting is dus veelbelovend.

De praktijk van beginnende ontwerpers wordt gekenmerkt door onderzoek, experiment, multidisciplinariteit, het zoeken naar samenwerkingen en het ontwikkelen van methodes om het werk zichtbaar te maken. Het starten van meerdere projecten en het formuleren van onderzoeksvragen staat in die periode centraal en dat is precies wat het Stimuleringsfonds mogelijk maakt met deze beurzen, die jaarlijks aan ruim dertig talenten worden toegekend. Niet onbelangrijk is dat het fonds in 2019 startte met een bijzondere 'scoutprocedure' waarin we makers selecteren die zich buiten het reguliere ontwerp onderwijs hebben ontwikkeld. Dat heeft een grote bijdrage geleverd aan een meer diverse en inclusieve selectie.

De zekerheid die de talentontwikkelingsbeurs ter grootte van € 24.000 biedt, is dit jaar misschien wel belangrijker dan alle voorgaande jaren. Onverwacht

werden we geconfronteerd met de uitbraak van covid-19 die voor deze groep jonge talenten vooral wat betreft de presentatie van hun werk aan het publiek extra uitdagingen creëerde. Omdat die presentatie zo belangrijk is, biedt het Stimuleringsfonds hen tijdens de Dutch Design Week een podium in MU onder de titel 'Talent Tours', online via ons Platform Talent, maar ook met deze publicatie. In tekst en beeld worden 39 jonge makers en ontwerpers uitgelicht. Dat is de grootste groep die we ooit in een jaar ondersteunden dankzij extra middelen die door minister Van Engelshoven van OCW genereus beschikbaar zijn gesteld om het creatief potentieel binnen de ontwerpsector nog sterker te stimuleren. Dat blijven we ook de komende jaren met veel enthousiasme doen.

Veel plezier met deze 39 portretten van bijzondere talenten.

Syb Groeneveld
directeur-bestuurder
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

INHOUD

VOORWOORD	1
INLEIDING	7
ALVIN ARTHUR	10
ANNA FINK	12
ARVAND POURABBASI	14
CHIARA DORBOLÒ	16
CREAM ON CHROME	18
GILLES DE BROCK	20
GIORGIO TOPPIN	22
JING HE	24
JULIETTE LIZOTTE	26
KASIA NOWAK	28
KUANG-YI KU	30
LIESELOT ELZINGA	32
MARCO FEDERICO CAGNONI	34
MARK HENNING	36
MARWAN MAGROUN	38
MAXIME BENVENUTO	40
MILLONALIÙ	42
MILOU VOORWINDEN	44
MINJI CHOI	46

MIRTE VAN LAARHOVEN	48
NADINE BOTHA	50
NASTIA CISTAKOVA	52
NIKOLA KNEZEVIC	54
OTTONIE VON ROEDER	56
PARADYME	58
POST NEON	60
ROSITA KÆR	62
SAE HONDA	64
SAÏD KINOS	66
SEOKYUNG KIM	68
SISSEL MARIE TONN	70
SUK GO	72
TELEMAGIC	74
TEREZA RULLER	76
THOR TER KULVE	78
TIJS GILDE	80
TOMO KIHARA	82
WARD GOES	84
YAVEZ ANTHONIO	86
COLOFON	88

INLEIDING

TALENT LEEFT NIET IN EEN VACUÛM

Talent is er genoeg. Ieder jaar komen er voor de talentontwikkelingsbeurs rond de tweehonderd portfolio's van jonge makers binnen bij het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Dat zijn er veel meer dan er kunnen worden gehonoreerd; er moet dus scherp worden geselecteerd. Alle aanvragen zijn te verdelen over drie hoofddisciplines – vormgeving, architectuur en digitale cultuur – maar bestrijken veel subdisciplines: van social design tot tuin- en landschapsarchitectuur, van bio- en voedselvormgeving tot scenografie, en van interactie- en informatieontwerp tot interieur-, ruimtelijk en tentoonstellingsontwerp. En de ontwerpdisciplines blijven zich vertakken. Een opkomende subdiscipline is bijvoorbeeld design research. De makers die afgelopen jaar een aanvraag deden, zijn in 27 subdisciplines onder te verdelen. Voor de adviescommissie is dat geen gemakkelijke opgave, maar zeker wel een interessante. Ieder lid moet meerdere subdisciplines overzien; met negen leden is de adviescommissie van Talentontwikkeling de grootste binnen het fonds. De selectie gaat in twee rondes: de eerste op basis van portfolio, de tweede op ontwikkelplan. Wat al enkele jaren opvalt, is dat architectuur en productvormgeving niet sterk door de portfolioselectie komen. Blijkbaar is het binnen deze disciplines moeilijker je als zelfstandig talent te ontwikkelen en te positioneren en dit ook in een helder plan overtuigend tot uitdrukking te brengen.

Een spannende ontwikkeling is dat in 2019 parallel aan de eerste ronde van de reguliere procedure een scoutingprocedure in het leven is geroepen. Marian Duff en Meryem Slimani werden gevraagd ieder tien veelbelovende makers te scouten die op een andere manier dan via de kunstvakopleidingen hun weg als professionaal richting de creatieve industrie hebben weten te vinden. De gescoute makers kregen de kans zichzelf in de eerste ron-

de via een pitch te presenteren aan een jury. Dat deze talenten hun verhaal en ambities live op een podium konden vertellen, gaf een extra dimensie.

De scoutingprocedure was er vooral op gericht meer diversiteit te bewerkstelligen en daarmee een inclusiever eindresultaat. En hoewel diversiteit op zich nog geen garantie is voor inclusie, zoals een van de commissieleden terecht opmerkte, tekenen de complexe intersectionele ongelijkheden en privileges zich toch al snel scherp af. Dat geldt zowel voor de procedure waarin stevast veel aanvragers van de Design Academy Eindhoven en de Gerrit Rietveld Academie komen, als voor de achtergronden van de talenten die zich aandienen. Zo melden zich in het reguliere traject wel verschillende kandidaten uit Azië met name China en Zuid-Korea via de academies, maar nauwelijks zwarte makers, en het aandeel mbo'ers is zo goed als nihil, terwijl er toch ook veel creatieve mbo-opleidingen zijn.

Het effect van deze diverse en inclusieve inhaalslag is dat thema's als gender, identiteit, (de)kolonisering en racisme en al dan niet bewuste vooroordelen en blinde vlekken sneller aan het licht komen en daarmee bespreekbaar worden en meewegen. Hetzelfde geldt voor geprivilegieerde posities binnen aanvragen maar ook van commissieleden. Alleen de terminologie gebruiken, is niet voldoende, deze goed doordenken en ook daadwerkelijk toepassen, is noodzakelijk om tot systeemverandering te komen. Het zal nog flink wat (in)spanning vergen, maar als alle betrokkenen zich committeren aan het streven naar gelijkwaardigheid, inclusie, transparantie en openheid voor iedereen is dat vooruitgang.

Terug naar de selectie. Voorop staat natuurlijk artistieke kwaliteit. Ieder ontwikkelplan moet zich artistiek sterk en veelbelovend profileren, binnen de eigen subdiscipline maar ook ten opzichte van het ontwerpveld en de maatschappij als geheel. Talent leeft niet in een vacuum, het verhoudt zich tot de wereld, laat zich inspireren en zet zich af, vindt een eigen focus en weet deze te vertalen en over te dragen. Alleen zo kan een professionele bijdrage worden geleverd aan het vakgebied en kan een jonge maker voor zichzelf een betekenisvolle positie in het werkveld creëren. Het blijkt dat dit voor makers die al een of twee jaar zelfstandig hebben gewerkt en openstaan voor coaching en samenwerkingen buiten het eigen netwerk of zelfs buiten de eigen discipline makkelijker aannemelijk te maken is dan voor net afgestudeerde bachelors – uitzonderingen daargelaten natuurlijk. Ook is het belangrijk dat werk of werkwijze voorbeeldstellend zijn. Juist bij net afgestudeerde makers is dit een lastig criterium omdat veel van

het werk dat in portfolio's wordt getoond tijdens de opleiding is gemaakt. Regelmatig komt het daardoor voor dat makers twee of soms zelfs drie keer een aanvraag doen voordat deze wordt gehonoreerd. Positief is dan vaak de ontwikkeling die zichtbaar is in het portfolio en ontwikkelplan; de eigen signatuur tekent zich steeds helderder af.

Als voorzitter van de commissie zou ik daarom willen onderstrepen dat het Stimuleringsfonds er is voor alle talentvolle ontwerpers in Nederland en wil ik iedere jonge professional ongeacht opleiding, achtergrond en discipline aansporen een serieuze aanvraag in te dienen, en het hele proces te doorlopen. Het helpt om je een beeld te vormen van je eigen kunnen, je ambitie en je positie. En zelfs als je niet wordt gehonoreerd, is het in ieder geval een goede oefening die je zelfbewustzijn scherpt en een ervaring waarop je verder kunt bouwen.

Angelique Spaninks
*voorzitter adviescommissie deelregeling
Talentontwikkeling*

Foto: Harm Hofmans

'Visual Stretching', Body.coding-workshop op de Angelaschool in Bostel

10

ALVIN ARTHUR

Momentum. Ontwerper, performer en educator Alvin Arthur is er gevoelig voor. Als de timing niet goed voelt, gaat hij er niet mee verder. Het afgelopen jaar was het aftasten wat wel en wat niet kon om productief, maar ook gezond te blijven. De voorgenomen samenwerkingen met professionals gingen om uiteenlopende redenen niet door. Het bleek echter wel het juiste moment voor zijn educatieproject 'Body.coding': programmeren met het lichaam.

Body.coding is een van de voorbeelden van Arthurs op het lichaam en beweging gebaseerde aanpak, ook bekend als kinesthetiek. Hij wil dat kinderen al op jonge leeftijd begrijpen dat veel van wat zij om hen heen zien digitaal is geprogrammeerd; van de productie van een stoel, tot het bouwen van een gebouw en zelfs het ontwikkelen van een stad. En dat dit programmeren door volwassenen doorgaans stilzittend achter een scherm wordt gedaan, maar dat dat niet zo hoeft te zijn.

Voor zijn lessen aan kinderen heeft Arthur een choreografische taal gecreëerd: tekeningen met simpele geometrische vormen en kleuren die de kinderen laten zien hoe ze zich moeten bewegen om een teken uit te beelden, zodat ze uiteindelijk een hele zin kunnen programmeren. Groepsdynamiek is hierbij heel belangrijk. Wie het snel oppikt, weet vaak welke taal moet worden gebruikt om het aan leeftijdsgenoten duidelijk te maken. Er is ook ruimte voor verbeelding: wat stelt de choreografie die ze samen hebben gemaakt volgens hen precies voor?

Met behulp van het scholennetwerk van het Eindhovense presentatieplatform MU heeft Arthur een aantal workshops voor verschillende leeftijdscategorieën georganiseerd om de methode verder te ontwikkelen en uit te testen. In het nieuwe schooljaar wordt het format breed beschikbaar gemaakt zodat scholen er zelf mee aan de slag kunnen.

Voor Arthur is het brengen van beweging in het klaslokaal van levensbelang. 'Er gaat veel verloren op het moment dat we kinderen op stoelen zetten. Het is handig voor ons, maar het heeft ook effect op de lange termijn.' Hij vindt dat we kinderen met te weinig vaardigheden uitrusten om de wereld die we ze geven aan te kunnen. 'Ik denk dat veel van de strubbelingen die we in de samenleving hebben, mondiaal voortkomen uit het feit dat we onszelf niet genoeg kennen, omdat we ons lichaam niet genoeg kunnen ervaren. Daarom doe ik dit, zodat we meer leren over wie we zijn via ons lichaam.'

'Er gaat veel verloren op het moment dat we kinderen op stoelen zetten'

11

'Als de timing niet goed voelt, ga ik er niet mee verder'

12

ANNA FINK

De uit Oostenrijk afkomstige Anna Fink onderzoekt de manieren van leven in specifieke landschappen en de constante interactie tussen beide. Dat noemt de landschapsarchitect 'topografisch leven'. Ze wil die relatie zowel ontrafelen als versterken door dagelijkse locatiegebonden gebruiken en culturele handelingen waarmee we het landschap vormen een nieuwe betekenis te geven.

Haar nieuwe project 'The taskscape of the forest' is een vervolg op haar afstudeerproject 'Landscape as house' en leidt naar Oostenrijk waar zij en haar familie een stukje bos bezitten. Via actief veldwerk onderzoekt ze de persoonlijke handelingen en activiteiten die essentieel zijn voor het vormen van het landschap en het behouden van de vitaliteit van een plek. Hoe geven we zo'n perceel vorm? Welke motivatie ligt er ten grondslag aan de keuze voor onderhoud, aan het planten of oogsten van bomen of aan het bos zijn gang laten gaan? Het zijn enkele vragen die Fink zichzelf stelt, net als boswachters of andere eigenaren van stukken bos. 'Mijn doel is niet te oordelen, maar om vragen te stellen, aannames omver te werpen, en een dialoog te voeren over de verschillende manieren van interacteren met de omgeving, over hoe je de natuur definieert, en wat het betekent om in een landschap te leven. Dat is anders dan er doorheen lopen of fietsen, want dan consumeer je slechts en beperk je het begrip natuur tot iets afstandelijks, tot een concept.'

Vanuit een behoefte aan het doen van onderzoek en het ontwikkelen van een methode, leek het afgelopen jaar een perfect moment om een eigen interdisciplinaire design en researchstudio op te zetten: Atelier Fischbach, toepasselijk genoemd naar de plek waar ze is opgegroeid. Ze initieerde een summer school in Oostenrijk. Voor de workshop 'Inhabiting wildernis' werkt ze samen met Nederlandse ontwerpers en lokale ambachtsmensen. In een rivierbedding gaan ze 'topografische meubels' bouwen: subtiële en vergankelijke ingrepen in het landschap die onze aanwezigheid tijdelijk vormgeven of markeren. Zo bouwt de ovenbouwer geen iconische oven waarmee iedereen uit de streek hout stookt, maar een buitenoven die verdwijnt bij hoog water, en lost de door de leembouwer vervaardigde stamp-leemvloer na enkele regenbuien op. 'Het lichamelijke werk en onze voortdurende aanwezigheid bij de rivier, scheppen verbondenheid met de plek; er ontstaat ruimte voor dialoog vanuit een gedeelde ervaring, *embodied knowledge* genoemd.' Fink documenteert haar onderzoek met foto's, een film en een serie kleine boeken.

'Er ontstaat ruimte voor dialoog vanuit een gedeelde ervaring'

13

'Mijn doel is niet te oordelen'

'Parable of Mehr', installatie op de Sharjah Architectuur Triënnale 2019 in samenwerking met Samaneh Moafi

14

ARVAND POURABBASI

De aan de KABK afgestudeerde interieurarchitect Arvand Pourabbasi heeft zich het afgelopen jaar verdiept in de begrippen 'comfort' en 'uitputting'. Productief zijn is volgens hem een geromantiseerd beeld, waarin wordt voorbijgegaan aan vermoeidheid, uitstelgedrag of angst. Vrije tijd als een moment voor rust en comfort wordt niet op de juiste manier benut, maar valt binnen een kapitalistische logica. Het is slechts een oplaadmoment om weer snel aan het werk te kunnen en een bepaald productiviteitsniveau te behouden, meent hij. Ook verkent hij de betekenissen van werk. Burn-out raak je niet zozeer door fysiek zware arbeid, maar treft de werknemers op kantoren wiens lichamen uitgeput raken van de hele dag zitten. Binnen deze omgevingen speelt 'thuis' ook een rol als de plek waar uitputting en comfort met elkaar zijn verwlochten.

Samen met Golnar Abbasi runt hij een eigen studio, heel toepasselijk WORKNOT! geheten. Hierbinnen laten ze hun licht schijnen op extreme omstandigheden die onze maatschappij vormgeven. Uit de behoefte om het begrip comfort te verkennen op een manier die verder gaat dan kunstmatige (kapitalistische) ideeën, cureerde WORKNOT! het collectieve project 'Fictioning Comfort'. Maatschappijkritische kunstenaars toonden er hun werk in relatie tot verschillende gebruiken en benaderingen rondom 'comfort'. Dat varieerde van ruimtelijke installaties, performances, historisch onderzoek, tot science fiction, beeldproductie en performatieve objecten. 'De betekenissen die aan de begrippen worden gegeven zijn zo divers, het gaat zowel over uitputting van het lichaam en het land als over de politiek. Zo'n project helpt mij nieuwe lagen aan te brengen in mijn werk.'

Om nog dieper op de materie in te gaan heeft Pourabbasi tijdens het ontwikkeltraject met verschillende professionals gesproken, zoals met fysiotherapeuten, psychologen en ontwerpers, met name Bik van der Pol die hem hielpen bij het cureren van de show en het formuleren van het complexe concept omtrent comfort en uitputting. Gesprekken met ontwerpstudio Refunc, gespecialiseerd in 'Garbage Architecture', hielpen hem bij het bedenken van een tapijt dat hij wil gebruiken in presentaties en discussies rondom zijn thema's. Voor Pourabbasi is een tapijt het meest basic product dat comfort en huiselijkheid representeert en staat voor een uitgespreid landschap.

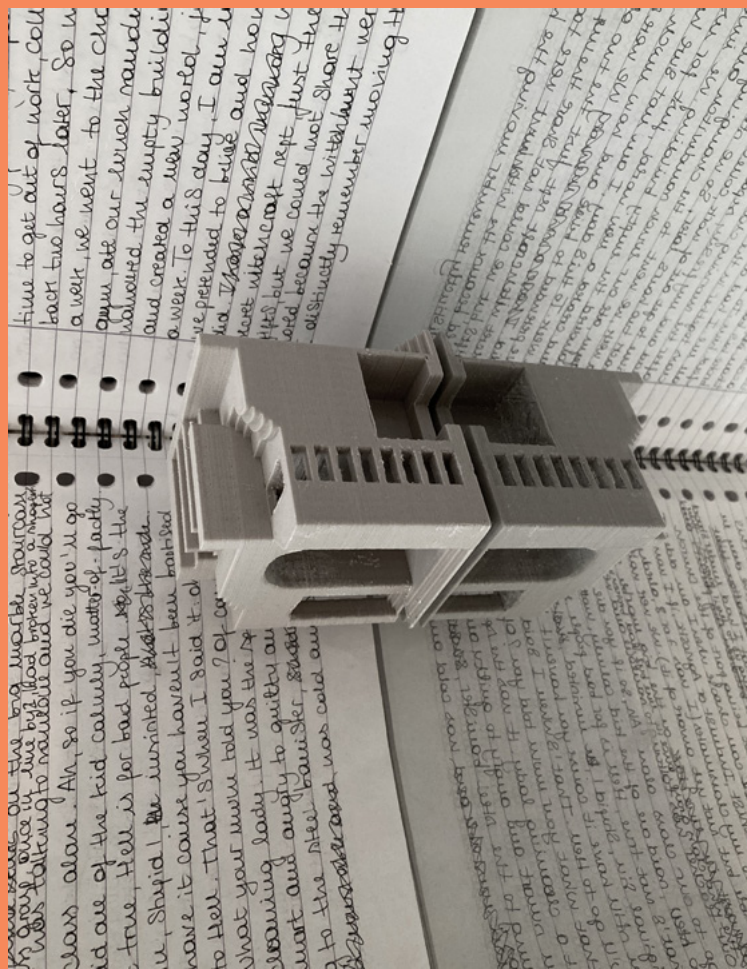
De resultaten van zijn onderzoek brengt hij samen in een publicatie. 'Conclusies trekken, of eenduidige antwoorden geven, is niet mijn doel. Ik ben geen probleemoplosser, ik wil de puzzelstukjes bij elkaar brengen en dat doe ik in dit geval in een publicatie. Het zal een belangrijk document zijn voor bewustwording en het verbeelden van een andere toekomst.'

'Productief zijn is een geromantiseerd beeld'

'Ik wil bewustwording creëren en een andere toekomst verbeelden'

15

‘Am I still an Architect’

16

‘Ik schrijf verhalen via ruimtes, en ontwerp ruimtes op basis van verhalen’

CHIARA DORBOLO

Ze is opgeleid als architect, maar het is absoluut niet haar streven om zoveel mogelijk gebouwen te realiseren. Waar Chiara Dorbolò zich op focust, is de vraag wat het betekent om tegenwoordig architect te zijn. Traditioneel gezien wordt het bouwen van je ontwerp door velen gezien als het meest lonende deel van het werk. Succes wordt in belangrijke mate gemeten in het aantal gebouwen dat er van je is gebouwd. Maar voor de jongere generatie architecten ligt dat anders stelt Dorbolò vast. ‘Veel van mijn generatiegenoten werken op het grensvlak van de discipline en houden zich in belangrijke mate bezig met de ethische verantwoordelijkheid richting de maatschappij die het vak met zich meebrengt. Ze willen zich niet committeren aan een winstgedreven systeem waarin weinig ruimte is voor andere motivaties en waarden.’

Zelf begeeft ze zich op het snijvlak van ruimtelijk ontwerp en sociale wetenschappen. De interesse daarvoor ontstond met haar afstudeerproject aan de Academie van Bouwkunst Amsterdam, waar ze onderzoek deed naar de rol van grenzen in migratiepatronen naar het Italiaanse eiland Lampedusa, een van de belangrijkste aankomstpunten voor migranten die de oversteek van de Middellandse Zee van Afrika naar Europa wagen. ‘Ik werd me bewust van de grootte van het sociale vraagstuk en realiseerde me dat je daar niet simpelweg iets voor kunt ontwerpen. Daarna ben ik me veel meer gaan bezighouden met onderzoek en ben ik steeds meer gaan schrijven over architectuur en urbanisatie, onder meer voor Failed Architecture en Topomagazine.com. Ook ben ik gaan lesgeven in architectuurtheorie op de Rietveld Academie.’

Het afgelopen jaar heeft ze zich verder bekwaamd in storytelling en *creative writing* door workshops, coaching en schrijfopdrachten. Haar meeste aandacht ging uit naar het samenstellen van een publicatie met een verzameling verhalen en afbeeldingen van folies- architectonische bouwwerken zonder directe functie. Daarnaast publiceerde ze het afgelopen jaar verschillende artikelen en essays, en werkte ze samen aan verschillende projecten om de ingewikkelde relatie tussen verhalen vertellen en architectuur te onderzoeken. Dat ze het ontwerp van nieuwe gebouwen niet afwijst, blijkt uit de succesvolle deelname aan een ontwerpwedstrijd voor een groot wooncomplex in Milaan, samen met een groep andere architecten. Ze droeg bij aan het vooronderzoek, het concept en de storytelling van het voorstel, dat de eerste prijs won. Een ander project waarin ze de mogelijkheden verkent om ontwerp en *creative writing* te combineren, is ‘Stories on Earth’, waarin ze met Failed Architecture een samenwerking tussen professionele ontwerpers en schrijvers begeleidt. Het project wordt in 2021 gepresenteerd op de Biënnale van Venetië.

‘Bouwen is niet mijn belangrijkste doel’

17

'Serves him right'

18

CREAM ON CHROME

Ze studeerden beiden in 2018 af aan de Design Academy Eindhoven en sindsdien vormen ze samen Cream on Chrome. Martina Huynh en Jonas Althaus onderzoeken de sociale impact van technologische ontwikkelingen. Hun interactieve installaties, presentaties, video's en digitale toepassingen stellen vooral vragen: Wat is een betekenisvolle relatie tussen mens en techniek? Wat zijn de consequenties van onze afhankelijkheid van apparaten? En wie is eigenlijk verantwoordelijk voor de problemen die de voortschrijdende techniek met zich meebrengt?

Een project dat die laatste vraag concreet aan de orde stelt, is 'Proxies on Trial'. 'Complexe mondiale vraagstukken als klimaatverandering of de huidige pandemie blijven vaak in een abstracte discussie hangen,' zegt Huynh. Om de discussie concreter te maken en ons een gevoel van controle te geven, besloot het duo dagelijkse voorwerpen aan te klagen. In een whodunnit-video worden drie rechtszaken gevoerd: een sneaker wordt gearresteerd en vervolgd voor *global warming*, een wekker wordt beschuldigd van het veroorzaken van verkeersopstoppingen en een mondkapje staat terecht voor het niet op tijd aanwezig zijn om besmetting te voorkomen. Het fictieve debat tussen aanklagers en verdedigers plaatst vraagtekens bij de onderlinge verwijten en het zoeken naar een zondebok. De keuze voor verdachte voorwerpen in plaats van personen moet de jury behoeden voor voorin genomen standpunten.

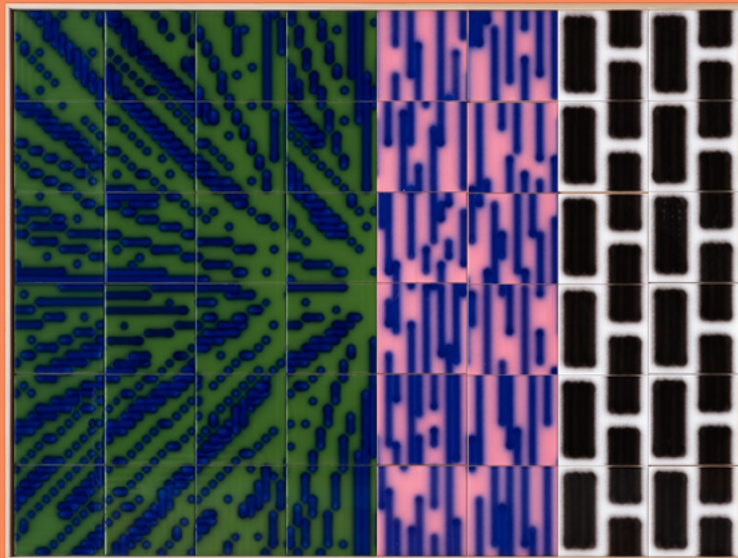
Huynh en Althaus verdiepen zich graag in de herkomst van gevestigde systemen, waarbij ze te rade gaan bij verschillende filosofieën, van Bruno Latour tot Ubuntu en de Griekse oudheid. In hun Lab of Divergent Technologies keren ze de relatie tussen mens en technologie binnenstebuiten. Ervan uitgaand dat alles wat ontworpen is een weerspiegeling is van de bedenker en diens tijdgeest, presenteert Cream on Chrome alternatieven op basis van andere stromingen en opvattingen.

Zo nemen ze dagelijkse, allang ingeburgerde toepassingen onder de loep. Neem nou de klok. Onze hele maatschappij is georganiseerd rond het begrip van lineaire, meetbare tijd, wat uiteindelijk ook maar gewoon een afspraak is geweest. Dat is enerzijds heel efficiënt, maar beperkt tegelijkertijd onze vrijheid. Wat als we in plaats daarvan voor intuïtieve tijd zouden kiezen? 'De huidige technische toepassingen geven de gebruiker vaak een machteloos gevoel. Wij zetten er graag een ander ontwerp naast dat meer persoonlijke verantwoordelijkheid vraagt,' zegt Althaus. 'Met onze installaties willen we het publiek inspireren om hun eigen rol te herontdekken.'

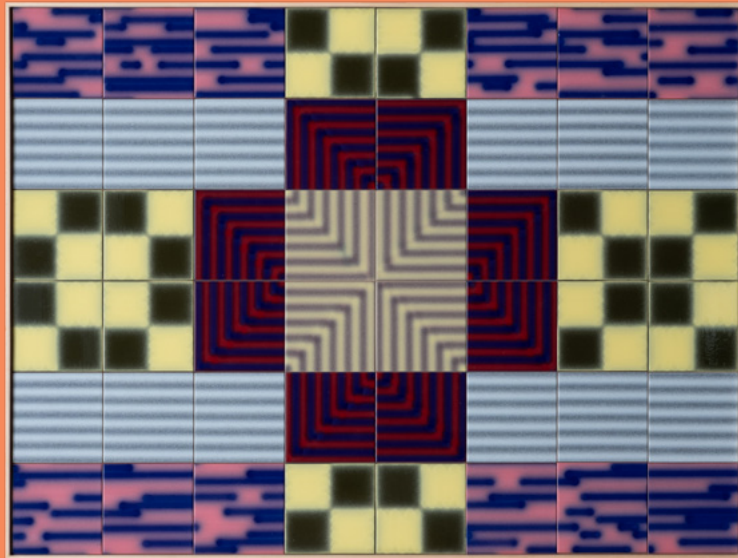
'We willen het publiek inspireren hun eigen rol te herontdekken'

19

Keramische tegelcomposities gepresenteerd op Unfair, Amsterdam

20

GILLES DE BROCK

Handgetufte tapijten met wilde kleurrijke patronen. Op YouTube had hij geleerd hoe hij ze zelf kon maken en bedacht dat je zoiets ook met keramische tegels zou kunnen doen. Het printen op tegels bestond weliswaar al, maar alle specifieke aspecten van glazuur op keramiek die hij voor ogen had, verdwijnen bij dat proces. Dus wat deed grafisch ontwerper, artdirector en creative coder Gilles de Brock: hij bouwde een eigen ABCNC-machine (AirBrush Computer Numerical Control). 'Wat ik nog niet wist, leerde ik via YouTube-filmpjes.' Toen alles eenmaal werkte, bracht De Brock een paar dagen door in het EKWC om samen met Koen Tasselaar en Jaap Giesen aan de samenstelling en het gedrag van glazuren te werken. 'Ik kwam er uiteindelijk achter dat ik het ambacht van experts kan gebruiken en de rest veel beter zelf online kan doen.'

De Brock kan nu tegels exact bedrukken zoals hij wil. Maar dat ging niet zonder slag of stoot. Het duurde twee jaar voordat er geen puin uit de machine meer kwam, maar een glanzend geglaazuurde tegel. De tegels zijn fascinerend vanwege het vervreemdende effect dat ze op de kijker hebben. Enerzijds lijken ze handgemaakt, maar daarvoor zijn ze eigenlijk te precies. De pixelachtige patronen en kleuren met een eigen esthetiek hebben iets psychedelisch en het glazuur lijkt wel op autolak. De eerste resultaten hingen op de kunstbeurs Unfair in Amsterdam. Ze hingen er als kleurrijke collages aan de muur, keurig gevat binnen de kaders van een lijst. Leuk dat een aantal kunsttableaus is verkocht, maar De Brock ziet zichzelf absoluut niet als kunstenaar, zegt hij. 'Ik ben meer een ondernemende toegepaste ontwerper die potentie ziet in samenwerkingen met architecten en interieurvormgevers. Ik zie een bar in een café of hotellobby, meubels en metrotunnels bekleed met de tegels.' In Jaap Giesen vond hij een partner die hem kan helpen dit nieuwe product commercieel in de markt te zetten.

Vanwege corona werden andere presentaties, waaronder die bij Fisk Gallery in Portland (VS), opgeschort. Maar de uitkomsten van zijn onderzoek leiden wel al tot een publicatie bij Corners, een van de betere grafisch design- en risoprintstudio's in Zuid-Korea, die ook zorgt voor de distributie van de publicatie door heel Azië. En er volgt zeker nog een expositie in Seoul.

21

'Wat ik niet wist, leerde ik via YouTube-filmpjes'

'Ik zie mezelf absoluut niet als kunstenaar'

'KABRA', XHOSA 2020

Foto: Onitcha Toppin

22

GIORGIO TOPPIN

Aan de kunstacademies waar hij studeerde, werd niet begrepen dat zijn concepten waren gelinkt aan zijn culturele achtergrond en was geen ruimte voor niet-westerse denkwijzen en benaderingen. Het motiveerde Giorgio Toppin zijn werk buiten de academische routes publiek te maken. Sinds 2007 heeft hij samen met zijn zus Onitcha een eigen label: XHOSA, gelijk aan zijn tweede naam. Hiermee wil hij jonge mannen die iets anders in hun kledingkast willen dan een shirt en een spijkerbroek, een gevarieerdere en bredere keuze bieden. Hij is trots dat hij zowel een in 'klein-Suriname' (Zuid-oost) geboren Amsterdammer is, als een zwarte man met een Surinaamse achtergrond. 'De twee werelden mix ik tot nieuwe verhalen, vertaald in collecties die binnen de hedendaagse westerse context passen. Mode die ik en mijn klantenkring cool vinden om te dragen.'

Uit interesse voor de Surinaamse diaspora en de cultuur van zijn geboorteland, is de ontwerper het afgelopen jaar teruggegaan naar Suriname, waar hij sinds zijn eerste levensjaar niet meer is geweest. Om zijn onderzoek naar Surinaamse klederdracht, het vakmanschap en de technieken binnen lokale ambachten meer context te geven, legde Toppin alles vast in een documentaire. Hiervoor interviewde hij ambachtsmensen over hun vak en de ontwikkeling daarvan. 'Ze gaven allemaal hetzelfde antwoord: de waarde van het behouden van een traditioneel ambacht is belangrijk én evolueert met de veranderingen in de maatschappij. Hoe dat ook kan, heb ik laten zien: ze stonden verstoeld dat ik hun stoffen en patronen vertaalde naar een kledingcollectie.'

Die bestaat bijvoorbeeld uit een trui waarin inheemse knooptechnieken met kwastjes zijn toegepast. De winterjas kreeg een met de hand geborduurde traditionele print uit het district Saramacca. En de Creoolse 'kotomisi', die uiterst moeilijk is aan te trekken, heeft een nieuw en makkelijk draagbaar silhouet. 'In Suriname gaan de vrouwen in vol ornaat naar culturele feestjes, die outfits worden van generatie op generatie overgedragen, terwijl die traditie niet geldt voor mannen. Zij komen zelden verder dan een broek met T-shirt. Zonde.' Daarom zorgt zijn nieuwe collectie dat mannen én vrouwen, hier én in Suriname een grotere variëteit aan kleding hebben die bovendien iets nieuws toevoegt aan het straatbeeld. Vanwege de uitbraak van covid-19 kon de collectie niet worden gepresenteerd tijdens de New York Fashion Week, maar een lancering dichterbij huis ligt in het verschiet. Ook is hij van plan bezichtigingen voor inkopers van winkels te organiseren.

'Ik mix twee werelden tot nieuwe draagbare verhalen'

'Mannen komen zelden verder dan een broek met T-shirt. Zonde.'

23

24

JING HE

Het had een jaar van reizen en van de uitvoering van een aantal concrete, ambitieuze plannen moeten worden. Voor Jing He werd het echter een periode van stilzitten en reflecteren op de eigen praktijk. 'Dit jaar heb ik de kans gekregen om te ontdekken hoe ik mezelf kan gebruiken.'

Het startpunt voor haar projectplan 'Elysium' was de transformatie van haar Chinese geboortestad. 'Ik kan niet echt aantonen dat ik in die stad ben opgegroeid. Ik heb geen bewijs, want alle gebouwen uit mijn kindertijd zijn verdwenen.' Ze zijn vervangen door moderne kantoren en winkelcentra. En om de stad extra uitstraling te geven staat er sinds kort bovendien een levensgrote kopie van de iconische Arc de Triomphe uit Parijs. Geen exacte imitatie, maar een aangepast ontwerp, in gebruik als kantoorpand en huisvesting voor een kunstgalerie.

Het idee was deze Arc en nog twee andere Chinese kopieën te bezoeken, evenals een aantal andere plekken in China waar het imiteren en herinterpreteren van de Europese cultuurgeschiedenis te zien is. Kopieerpraktijken en identiteitsvorming als sociale fenomenen staan vaak centraal in het werk van He. Een bezoek aan Parijs, 'het origineel', zou de onderzoekstrip afmaken en genoeg inspiratie moeten opleveren voor een reeks objecten. De opkomst van het coronavirus, allereerst in China, gooide echter roet in het eten. De reis ging niet door.

Opeens was er tijd om na te denken over een vraagstuk waar He telkens weer naar terug cirkelt: hoe vertaal je onderzoek naar een sociaal fenomeen in een ontwerp, een object, in iets tastbaars? Hoe maak je het visueel? 'Soms is een idee een idee, maar maken is een ander pad.' Met behulp van coachinggesprekken met oud-docenten van de Design Academy en de Gerrit Rietveld Academie heeft ze nieuwe manieren om tot maken en tot andere routines te komen onderzocht. Zo maakte ze met behulp van vers fruit samengestelde objecten, die snel weer vergaan. Ook een vondst was tekenen; niet doelmatig schetsen, maar tekenen als vrij middel om tot ideeën te komen. 'Dit gaf me moed, omdat ik erachter kwam dat ik het resultaat niet van tevoren hoeft te weten.'

Door het tekenen en online onderzoek zijn er ideeën en inzichten bijgekomen, die hun weg naar visualisatie en materialisatie nog moeten vinden. Zodra het kan, wil ze haar oorspronkelijke plan alsnog uitvoeren.

'Ik kwam erachter dat ik het resultaat niet van tevoren hoeft te weten'

25

'Soms is een idee een idee, maar maken is een ander pad'

'Sisters of the Wind: Night Flight', met Annabel Reid, kostuum door Karen Huang

26

JULIETTE LIZOTTE

'Mijn fascinatie voor de subversieve figuur van de heks begon op jonge leeftijd'

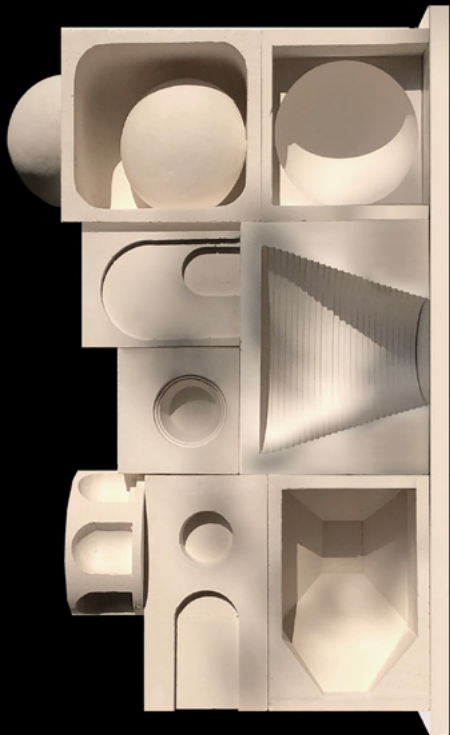
'Mijn fascinatie voor de subversieve figuur van de heks begon op jonge leeftijd', zegt Juliette Lizotte, ook wel bekend als jujulove. 'Maar gedurende de tijd is hij wat op de achtergrond geraakt.' Sinds enkele jaren heeft de heks haar belangstelling weer en is het onderwerp van onderzoek. Ze is met name geïnteresseerd in de relatie van heksen met de natuur, en legt een link met ecofeminisme. Deze sociale en politieke stroming gaat terug tot de jaren zeventig en veronderstelt een verband tussen de onderdrukking van vrouwen en de achteruitgang van het milieu. 'Als onderwerp is de heks heel geschikt om actuele thema's aan te hangen. Haar kwade imago is niet verdiend. De heks is toe aan een moderne lezing; ze is juist een autonoom iemand, een ontwikkeld, revolutionair karakter dat bewust omgaat met haar omgeving en haar verantwoordelijkheid neemt richting de flora en fauna om haar heen.'

Met haar videowerk en LARP-games wil de aan het Sandberg Instituut opgeleide en uit Frankrijk afkomstige Lizotte de discussie over klimaatverandering aanwakken, mensen wakker schudden en ze aanzetten tot het heroverwegen van hun milieubelastende gedrag. Ze wil toegankelijk werk maken, dat ook buiten de kunstwereld de belangstelling trekt. 'Ik richt me op een jong publiek. Juist jongeren zouden zich uitgedaagd moeten voelen door de klimaatproblematiek. Maar het onderwerp wordt vaak als saai beschouwd, brengt schuldgevoelens met zich mee en veel andere sociaal-politieke kwesties lijken urgenter.'

Het afgelopen jaar volgde ze dans-, performance- en schrijfcursussen. Ze werkte samen met dansers en theatermakers, maakte met een modeontwerper uit gerecycled plastic kostuums voor de dansers in haar video's, verdiepte zich in de mogelijkheden van LARP-gaming en kreeg onder meer advies over hoe ze haar werk het beste kan presenteren. Dit alles met als doel haar onderzoek te verdiepen en vorm te geven, en een parallelle wereld te scheppen die anderen inspireert. Door de uitbraak van het coronavirus is de presentatie van haar werk uitgesteld. 'Videoshoots konden niet doorgaan en zijn uitgesteld. Maar we hebben ons herpakt en afgelopen week zijn we voor het eerst weer bijeengekomen om te filmen. Dat was best spannend.' Lizotte documenteert haar onderzoek online en in een publicatie.

'Ik hoop dat de wereld die ik schep anderen kan inspireren'

27

28

'Wanneer je een kunstwerk in een verkeerde context plaatst, ontstaat een incomplete ervaring'

KASIA NOWAK

Al van jongs af aan is ze gefascineerd door de relatie tussen kunst en omgeving. Met haar afstudeerproject 'Art in context', waarmee ze de Archiprix 2016 won, onderzocht ze de optimale ruimtelijke omstandigheden van kunst en hoe deze worden ervaren. Het project waar ze het afgelopen jaar research naar deed, is een voortzetting van dat concept. Maar ze verlegde de aandacht van 'een locatie in de stad' naar 'een specifieke locatie': Museum Boijmans van Beuningen. Als curator van haar eigen narratief formuleert ze een nieuwe, andere museumtypologie, een positief kritische blik op de manier van exposeren.

De keuze voor Museum Boijmans van Beuningen is niet willekeurig. Kasia Nowak ziet het als buitenkans dat het museum aan de vooravond staat van een renovatie. Daarnaast sluit de gedachte van architect Adrianus van der Steur aan bij haar ideeën: 'Hij hield bij zijn ontwerp van het oorspronkelijke gebouw rekening met specifieke kunstwerken, en dacht na over bijvoorbeeld het vermijden van schaduw in hoeken van de ruimtes. Dat zou veel vaker moeten gebeuren.' Zelf gaat ze dieper in op de architectonische context van kunstwerken. Hiervoor focust ze op aspecten die vaker in musea worden verwaarloosd of zelfs genegeerd. 'Wanneer je een kunstwerk in een verkeerde context plaatst, krijg je een incomplete ervaring van het werk.' Daarvan heeft ze tal van voorbeelden gevonden, waarbij plaatsing, natuurlijke lichtval, kunstlicht, of juist een donkere ruimte het verschil kunnen maken in de manier waarop een werk wordt getoond en geïnterpreteerd. Ze sprak historici, las biografieën en interviews met kunstenaars waaruit duidelijk wordt dat veel kunstenaars specifiek benoemen wat hun wensen zijn in relatie tot hoe hun werk wordt getoond. Nowak onderzocht daarnaast waar bepaalde kunstwerken zijn geweest, of ze speciaal voor een locatie zijn gemaakt, en al dan niet waren geïntegreerd in de architectuur.

De resultaten van haar onderzoek 'Art in the city' worden waarschijnlijk getoond in het Depot van Museum Boijmans van Beuningen zelf. Maar vooralsnog is ze bezig met het maken van schaalmodellen van objecten in een ruimte en experimenteert ze met alternatieve materialen, transparantie, vormen en kleuren. 'Het is bijzonder om curator te zijn van je eigen expositie over hoe je anders kunt exposeren,' besluit ze.

'Ik bekijk de huidige manier van exposeren met een positief kritische blik'

29

Afbeelding: Yang-hsi Hsiao

'Grandmom Mom', 2020

30

KUANG-YI KU

Voor zijn 'Tiger Penis Project' kreeg Kuang-Yi Ku twee jaar geleden de Gijs Bakker Award van de Design Academy Eindhoven. Het project, dat een duurzaam alternatief wil bieden voor het gebruik van beschermde diersoorten in de traditionele Chinese geneeskunde, is actueler dan ooit. Nu de consumptie van wilde dieren in China debet lijkt aan een pandemie, wordt de urgentie voor een alternatief alleen maar groter. 'Ik heb al zitten bedenken hoe we kunstmatige vleermuizen en schubdieren zouden kunnen maken,' zegt Ku, 'zodat we tradities kunnen koesteren zonder rampen te veroorzaken.'

Ondertussen is hij – tijdelijk vanuit Taipei – bezig met de drie projecten waarvoor hij een aanvraag deed bij het Stimuleringsfonds. Als social designer en bio-artist met een achtergrond in tandheelkunde ontwerpt hij vergaande scenario's voor het menselijk lichaam. Het gaat over gezondheid, seksualiteit en de interactie met andere soorten en onze planeet. Ku zoekt naar methodes om design en de medische wetenschap met elkaar te verbinden. En om de dagelijkse context niet uit het oog te verliezen, voegt hij daar graag een vleugje sociologie en politiek aan toe.

Het zijn vaak beklemmende toekomstscenario's, die de grens opzoeken van wat we nog acceptabel vinden en wat niet. Zo schetst het project 'Delayed Youth' een dystopische wereld die is ontstaan omdat de conservatieve partij in Taiwan de seksuele voorlichting uit de schoolboeken wil halen. Want waarom zou je dan niet meteen een injectie uitvinden die de puberteit en geslachtsdrift uitstelt tot seks écht mag – als je achttien bent? Een video toont hoe uniform de wereld eruit zou zien als we tot ons achttiende nauwelijks van elkaar verschillen, tot de broekrokken aan toe voor de genderneutrale jeugd. Het tweede project verkent de ethische aspecten van hedendaagse voortplantingstechnieken. 'Grandmom Mom' introduceert het draagmoederschap van gepensioneerde vrouwen voor hun eigen dochters, die in dat geval 'gewoon' voor hun carrière kunnen gaan.

Ook het derde project waaraan Ku werkt, heeft te maken met seksualiteit en voortplanting. Samen met een onderzoeker in *animal ecology* aan de Amsterdamse VU vergelijkt hij een tweeslachtige slak met andere hermafrodieten; wat bij een slak normaal is, geldt bij mensen als abnormaal. 'Perverted Norm, Normal Pervert' doet een biologisch boekje open over de discriminatie van seksuele minderheden.

'We labelen seksualiteit als normaal of abnormaal'

'Ik zoek de grens van wat we nog acceptabel vinden en wat niet'

31

‘POST POP BLOW OUT’, 2020

Foto: Amanda Eliisek

32

LIESELOT ELZINGA

Vrouwelijk en stoer, met een ruig randje. Zo karakteriseert Lieselot Elzinga het modelabel Elzinga, dat weliswaar naar haar vernoemd is, maar dat ze samen met Miro Hämäläinen heeft opgericht, vlak na hun afstuderen aan de Rietveld Academie in 2018. Je ziet de podiumliefde van beide ontwerpers erin terug. Hämäläinen deed naast de kunstacademie ook de theaterschool, en Elzinga treedt al vanaf haar twaalfde op als zangeres en bassist in verschillende bands. ‘Dan moet je er staan, een entree maken in een *split second*. Onze kleding is extravagant, maar niet té, precies genoeg om je lekker te voelen op het podium.’ Het merk viert de mode en de muziek, met simpele, heldere vormen en veel kleur. De ontwerpen appelleren aan de *fifties*, *sixties*, de Teddy Girls, popart en rock-’n-roll, maar dan wel à la 2020. En dat valt in de smaak. De afstudeercollectie van Elzinga werd gespot door modeagentschap Parrot Agency, die het tweetal meteen binnenhaalde en aan het Londense MatchesFashion wist te koppelen.

Toen begon het: de vertaalslag van een afstudeercollectie, waarin de focus niet direct op draagbaarheid lag, naar een duurzame collectie voor de commerciële markt. ‘In de stukken voor mijn afstuderen had ik bijvoorbeeld nog pvc verwerkt. Eigenlijk heb ik me op de kunstacademie nooit beziggehouden met de toepasbaarheid van wat ik maakte. Dat werd nu ineens belangrijk.’ Het duo voelde zich er niet door beperkt en maakte een vliegende start. ‘We hebben natuurlijk van alles fout gedaan, maar uiteindelijk leer je toch het meest door het gewoon te doen.’ En ze deden veel in hun eerste jaar: de lancering van vier collecties, een presentatie op de London Fashion Week en de opening van die in Amsterdam – heel toepasselijk in bluescafé Maloe Melo.

Daar tussendoor deden ze nog stoffenonderzoek in een Spaanse weverij en werkten ze aan hun professionele bedrijfsvoering. Elzinga: ‘Ineens is het geen liefhebberij meer, maar een onderneming. Dan moet je gaan nadenken over financiën en bedrijfsvoering – vrij vreselijk. Het leuke is dat het steeds sneller gaat: de eerste collectie kostte acht maanden, de tweede vier en de laatste nog maar twee.’ Inmiddels is de vijfde collectie in de maak, dit keer niet meer exclusief voor MatchesFashion. De stijl wordt wat ingetogener. ‘Mode is gelinkt aan het gedrag van de mens. Wij maken veel feestkleding, maar in deze tijd zijn er niet zoveel feestjes. De nieuwe collectie wordt daarom ietsje stiller.’

‘Uiteindelijk leer je toch het meest door het gewoon te doen’

33

Foto: Filippo Tittarelli

34

MARCO FEDERICO CAGNONI

‘Super blij en super moe.’ Zo voelt ontwerper Marco Federico Cagnoni zich na een jaar onderzoek doen naar latex producerende eetbare planten in samenwerking met de Universiteit Utrecht. Het heeft hem wel een flinke stap dichterbij zijn doel gebracht: een échte bio-plastic, volledig biologisch afbreekbaar met alle voordelen en eigenschappen van een synthetische plastic. De twaalf maanden Talentontwikkeling zijn slechts het begin van de periode die Cagnoni denkt nodig te hebben voor het ontwikkelen van het materiaal. Hij schat dat het nog enkele jaren duurt ‘van het zaadje tot het materiaal’.

Bij de universiteit mag hij gebruikmaken van een kas in de hortus botanicus, waar hij een kleine selectie planten kweekt die potentieel veel latex kunnen opleveren, onder andere de ‘vergeten groente’ schorseneren. Latex (de basis van onder andere rubber) bevat – in tegenstelling tot bekendere bio-plastics gemaakt uit algen of paddenstoelen – geen cellulose. Met cellulosehoudend materiaal maak je geen goed presterend bio-plastic volgens Cagnoni. Al tijdens zijn afstuderen aan de Design Academy in Eindhoven hield hij zich bezig met deze materie. Dankzij het ontwikkeljaar heeft hij de ruimte om zijn ideeën en aannames in de praktijk verder te onderzoeken.

Het monitoren van de cyclus van een plant neemt veel tijd in beslag, de natuur laat zich niet haasten. Vanwege coronamaatregelen was het tijdelijk niet mogelijk de planten te verzorgen, waardoor de oogst mislukte. Gelukkig kon er van een eerder monster een chemische analyse worden gemaakt. En wat blijkt? ‘Waar het op neer komt, is dat we een nieuw materiaal hebben ontdekt dat ongelooflijke eigenschappen heeft en voor zeventig procent overeenkomt met Poly-Ethyleen-Vinyl-Acetaat (PEVA) rubber.’ Nu kennen ze dus de ‘vingerafdruk’ van het materiaal, hoe het precies is opgebouwd. Maar dan ben je er nog niet. ‘We hebben waarschijnlijk de sleutel gevonden, nu nog het slot.’

‘We hebben waarschijnlijk de sleutel gevonden, nu nog het slot’

De volgende stap is het materiaal testen onder verschillende condities. Om het project echt te laten slagen, is een enorme schaalvergroting nodig; veel plek om te verbouwen, grotere machines om de latex aan de wortels te onttrekken of een industrie die zich aan het onderzoek verbindt. Elke stap kost Cagnoni veel energie, maar het doorontwikkelen tot een massaproduceerbaar materiaal is essentieel voor hem. Als social designer wil hij de vertaalslag van wetenschap naar ontwerp maken. En dan niet voor de ‘één procent’, maar zodat de gehele aarde en haar bewoners daar wat aan hebben.

‘Van het zaadje tot het materiaal zal naar schatting enkele jaren in beslag nemen’

35

Foto: Yen-An Chen
Performer: Alexandre Delasalle

36

MARK HENNING

Het zijn interessante tijden voor Mark Henning. Zijn afstudeerproject 'Normaal' aan de Design Academy Eindhoven in 2017 was de start van een onderzoeksperiode naar wat men beschouwt als normaal en wat niet. Naar aanleiding van Rutte's opmerking 'de norm hier is dat je elkaar de hand schudt', ontwierp hij *the perfect handshake*. Die heeft hij op de millimeter nauwkeurig uitgemeten en met instructielijnen op een trainingstafel gezet voor het inburgeringstraject van nieuwkomers in de Nederlandse cultuur – op het absurde af. Sindsdien is hij doorgegaan met speelse interventies die te maken hebben met interpersoonlijke ruimte en de gebaren die daarbij horen. Zijn werk was in maart nog in de VS te zien in het Philadelphia Museum, op de expositie 'Designs for Different Futures'.

En toen kwam de pandemie. Inmiddels spreken we met zijn allen van 'het nieuwe normaal'. De wereld op zijn kop; het kan een geschenk zijn voor een ontwerper die toch al vraagtekens zette bij de opvattingen van hoe het hoort. Henning zit middenin de herbeschouwing van zijn werk. De zorgvuldig gezette lijnen op zijn trainingstafel en oefenspiegel, hebben in de praktijk plaatsgemaakt voor iets anders. Waar Hennings lijnen bedoeld zijn om de mensen nader tot elkaar te brengen, zijn onze publieke ruimtes inmiddels volgeplakt met lijnen die juist de onderlinge afstand moeten bewaren. Een hand geven is nu uit den boze: 'Een gebaar dat vertrouwen moest wekken, is een risico geworden.'

Henning noemt het surrealistisch. Natuurlijk is hij allang weer aan het observeren en aan het spelen met de complexiteit van *social distancing*. Hij werkt aan een aangepaste installatie voor 'Designs for Different Futures', die zich binnenkort naar het Walker Art Center in Minneapolis verplaatst. De vraag is hoe nabijheid en intimiteit nieuwe vorm krijgen. Wat hem vooral boeit, is hoe het straks gaat als we uit de lockdown komen: 'Hoe gaan we om met de interpersoonlijke ruimte tijdens het afbouwen van de lockdown? Krijgen we ooit weer vertrouwen in handen schudden? Hoe ziet sociale interactie er over zes maanden uit?' Hij werkt aan een gedramatiseerde documentaire die de tradities documenteert. 'We weten niet hoelang dit proces gaat duren, maar wat als we het straks allemaal opnieuw moeten leren?' In dat geval bieden de tools van Mark Henning uitkomst. En kunnen we allemaal weer met een knipoog inburgeren in wat we ooit normaal vonden.

'Een vertrouwd gebaar' is een risico geworden'

'Wat als we het straks allemaal opnieuw moeten leren'

37

'The Life of Fathers', Adison & Ayani, Rotterdam, 2020

38

MARWAN MAGROUN

'Je zou een heel goede vader zijn... net als je moeder.' Op een Tunesisch strand, uitkijkend over de Middellandse Zee, vertelt Marwan Magrouns moeder hoe het voor haar was, drie kinderen in haar eentje opvoeden in Rotterdam. Magrouns vader was er niet voor zijn kinderen – iets wat het stigma over vaders met een migratieachtergrond lijkt te bevestigen. Maar in zijn huidige vriendenkring ervaart de foto- en videograaf iets heel anders. Hij ziet gescheiden vaders met Kaapverdiaanse, Antilliaanse en Surinaamse roots vechten voor hun kinderen, zeer bewust bezig zijn met wat ze hun kinderen meegeven, en worstelen met de vraag of ze het wel goed doen. Hij besloot een fotoserie en film te maken om het negatieve beeld over bi-culturele vaders te weerleggen. 'Sinds 9/11 wordt er iets op je geprojecteerd. Ik zoek naar manieren om dat te pareren. Ik wil naast het vooroordeel over de hele groep een genuanceerder, persoonlijker beeld neerzetten.'

In de halffuur durende documentaire 'The Life of Fathers' volgt hij drie alleenstaande vaders. Terwijl hij zijn vrienden interviewt en dicht op de huid fotografeert, wordt zijn zoektocht naar de nuances gefilmd onder regie van Rien Bexkens. 'Wij denken allemaal in stereotypes,' zegt Magroun, 'tot je de mensen om wie het gaat leert kennen. De vaders die ik spreek, willen hun kinderen zien, betrokken zijn en ze opvoeden tot een zo goed mogelijk persoon.' De film was in januari te zien op het IFFR en is nu in de running voor verschillende internationale festivals. Magrouns streven is om meer van dit soort zelfstandige producties te gaan maken – 'betekenisvolle verhalen' noemt hij het zelf.

Zijn passie voor fotografie begon eigenlijk bij toeval, toen hij in 2012 een oude spiegelreflexcamera uit 1967 kreeg, gevonden tussen de rommel op straat. Hij kocht een rolletje bij de HEMA en ging foto's maken van de stad waar hij geboren en getogen is. Vier jaar later kocht hij een nieuwe camera en zei hij zijn baan als organisatiedeskundige op; in 2017 won hij de Kracht van Rotterdam. Nu is hij zijn onderneming aan het opschalen. 'Ik begin nu in de positie te komen dat ik kan doen wat ik tof vind. Er liggen nog genoeg verhalen te wachten om verteld te worden.'

'Wij denken allemaal in stereotypes'

'Er liggen nog genoeg verhalen te wachten om verteld te worden'

39

40

MAXIME BENVENUTO

Design research. Er wordt veel over gezegd en geschreven, maar wat is het eigenlijk? Of beter gezegd: wat verstaat men eronder? Toen Maxime Benvenuto vorig jaar op de *graduation show* van de Design Academy Eindhoven rondliep, waar hij zelf in 2016 cum laude afstudeerde, viel hem op dat de meerderheid van de exposanten zich beriep op design research. 'Maar kun je dat wel zo noemen als je een boek hebt gelezen om een goed ontwerp te kunnen maken?' Zelf ziet Benvenuto het meer als een discipline die immateriële kennis en informatie verzamelt, zonder dat daar meteen een product uit voortkomt. Onderzoek is nooit af, er is geen eindresultaat, alleen een tussenstand. Wat hij presenteert op de Dutch Design Week zal dan ook een momentopname zijn.

Hij startte zijn eigen design research – naar de praktijk van design research. Inmiddels heeft hij zeventien onderzoekers in Nederland, Italië, Frankrijk, Engeland en Japan uitgebreid geïnterviewd. Ze vertelden hem over de discrepantie tussen onderwijs en praktijk: een Franse design researcher in een lab voor bionanotechnologie bleek alles opnieuw te moeten leren toen ze na haar studie aan het werk ging. In een interview met een Franse ontwerper worstelde Benvenuto met de vertaling van het begrip: is het 'la recherche au travers du design' of 'le design au travers de la recherche'? Design voor of door onderzoek? Er bleek al veel over geschreven te zijn, hij zit nu middenin de verhandelingen van wetenschappers als Pierre-Damien Huyghe, Alain Findelli en Christopher Frayling. 'Het maakt voor de praktijk echt uit welk voorzetsel je gebruikt, zegt Benvenuto. Een ander terugkerend thema is de subjectiviteit die erbij komt kijken. Terwijl bijna alle wetenschappers krampachtig objectief proberen te blijven, staat design research subjectieve bevindingen toe. Dat is kenmerkend, zegt Benvenuto. Net als het doen van interventies, om te zien hoe mensen daarop reageren; dat pakken ontwerpers bijvoorbeeld heel anders aan dan antropologen, die willen observeren zonder in te grijpen.

Het onderzoek naar 'de kosmologie van design research' is nog in volle gang. Het vraagt om verdieping, iets wat volgens Benvenuto nogal eens ontbreekt in de designjournalistiek. 'Design is een *fast consumer product* geworden, dat je in honderd woorden en met een paar sprekende beelden moet kunnen beschrijven. Maar er is meer nodig om de nuance over te brengen.'

'Design research is geen
fast consumer product'

'Er is meer nodig om de
nuance over te brengen'

41

Lokaal ontwerp van een draagstoel en draagbaar religieus object ter ere van de godin Matsu

42

MILLONALIU

Ruimtelijk ontwerpers Klodiana Millona en Yuan Chun Liu werken samen onder de naam millonaliu. Ze delen een diepgaande interesse in alternatieve manieren van samen wonen en leven. Ook zijn ze kritisch op de architectuur als discipline. Die vinden ze politiek, te dominant en canoniek; te veel gericht op oude voorbeelden die niet beantwoorden aan de huidige eisen van de woningbouw.

Voor hun ontwikkeljaar wilden ze twee informele woonstructuren bestuderen in de hoofdsteden van hun geboortelanden Taiwan en Albanië. In Taipei bestaat bovenop de daken een extra woonlaag van door bewoners zelf toegevoegde ruimtes. Ze worden vaak verhuurd voor relatief lage prijzen in een stad waar de huren torenhoog zijn en voorzien zo in een behoefte waar de overheid dat nalaat. In Tirana doet zich een heel ander fenomeen voor. Daar worden huizen vaak niet afgemaakt, maar zijn ze in een constante staat van verbouwing en uitbreiding. Dit komt enerzijds door regelgeving (over een huis dat niet af is, hoeft geen belasting te worden betaald), maar ook door de financiering. Vaak wordt er gebouwd met geld van familie uit het buitenland, dat in horten en stoten komt.

Door de coronacrisis kon het onderzoek in Albanië niet plaatsvinden, maar in Taiwan heeft millonaliu wél veldonderzoek kunnen doen. Aanvullend deden ze tijdens de lockdown online onderzoek. Terwijl ze onderzoek deden naar de vorming van landeigendom richtten ze zich op een genetisch gemodificeerd rijstgewas dat tijdens de koloniale overheersing van Taiwan door Japan moest worden verbouwd voor de Japanse markt, met verstrekkende gevolgen. 'Je ziet hoe slechts één soort gewas het land, de grond, de cultuur, de industrie, zelfs de rituelen kan beïnvloeden. We kijken naar de manier waarop dit gewas, en daarmee landbouw, een sterk effect heeft gehad op de omgeving, zowel fysiek als sociaal.'

Momenteel zijn de ontwerpers bezig alle verzamelde informatie te ordenen voor een online publicatie die zal worden aangevuld met vergelijkbare voorbeelden van alternatieve samenlevingsvormen. Meer nog dan de concrete uitkomsten van hun projecten, was dit ontwikkeljaar belangrijk voor millonaliu om ruimte en tijd te hebben om te onderzoeken hoe zij van hun werk kunnen leven en om te experimenteren met vormen van participatief onderzoek. 'Hoe verzamel je informatie die niet afkomstig is van de mensen die de informatie controleren? Wat betekent het om een plek te onderzoeken binnen een gemeenschap, mét de gemeenschap? Wat zijn onze waarden en waar willen we echt aan werken in dit veld?'

'Hoe verzamel je informatie die niet afkomstig is van de mensen die de informatie controleren?'

43

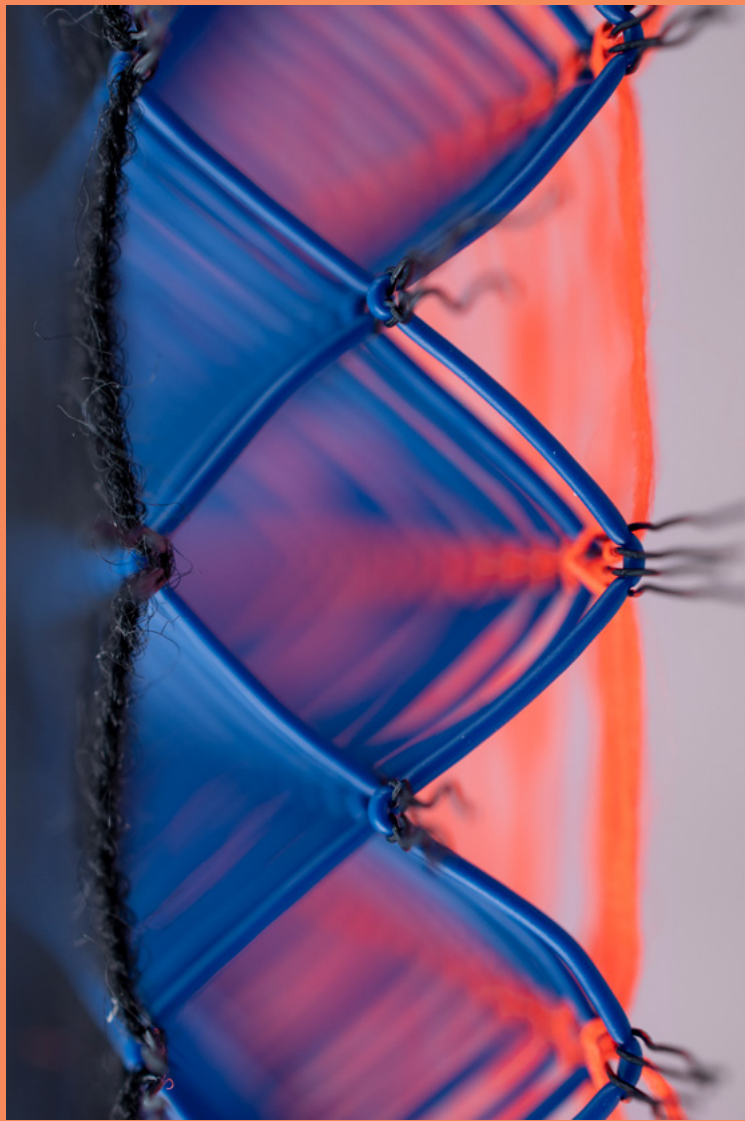

Foto: Lieke Bielderman

Experiment met spacers, in samenwerking met Suzanne Oude Hengel

44

MILOU VOORWINDEN

In het laatste jaar van haar studie product design aan ArtEZ, deed Milou Voorwinden mee aan een uitwisselingsprogramma met het textielab van Falmouth University. 'Toen ben ik verliefd geworden op weven.' Ze ging na haar afstuderen door op haar eigen handweefgetouw, en begon zich te specialiseren in textielontwerpen: niet alleen in het design, maar ook in het maakproces. Inmiddels is ze de jacquardwever bij EE Exclusives, waar ze de beschikking heeft over industriële machines met 76 kettingtouwen per centimeter – heel geschikt voor 3D-weven. Het afgelopen jaar is ze in de techniek gedoken. 'Normaliter worden stoffen gemaakt op een weefgetouw, daarna worden de patroondelen eruit geknipt en die moeten dan weer in elkaar worden gezet. Als je driedimensionaal weeft, is het af als het van de machine komt. Textiel is iets wat je op die manier heel lokaal en in één proces kunt ontwerpen.' 3D-weven brengt dus een flinke verduurzamingsslag: het scheelt veel afval, productietijd en reistijd.

Voorwinden sloeg de handen ineen met een Nieuw-Zeelandse ontwerpster die aan het promoveren is op duurzaam patroontekenen en samen maakten ze een broek. Die is nu al een aantal keer geweven, waarbij het zoeken is naar de beste input: 'Hoe dik moet de draad zijn en hoe hard laat ik de machine de draad aanslaan?' Het gaat niet zozeer om het design dat eruit voortkomt, meer om het maakproces en de mogelijke toepassingen. Ze experimenteerde bijvoorbeeld ook met spacers, die het minder duurzame schuim in kussens kunnen vervangen; daarbij zorgt een soort ingeweven hekwerk van TPU voor een verend, lichtgewicht binnenwerk.

Naast het onderzoek op de geavanceerde hightech-machines in het Brabantse Heeze, ging Voorwinden ook op zoek naar het andere uiterste. Ze vertrok naar Japan om de traditionele weefgetouwen te herontdekken. In de zijdeprovincie Kioto programmeerde ze oude machines die niet met een gripper, maar met een schietspoel en een doorlopende draad werken. 'Dat zijn vaak nog ponskaartmachines waar een kastje op is gezet dat alles met een floppy aanstuurt.' Het lukte haar om traditie en innovatie hand in hand te laten gaan: ze kreeg de oude machine aan de praat met nieuwe programmatuur. 'Ik zou graag nog een keer teruggaan om dat verder te onderzoeken.'

'Het is eigenlijk heel logisch om kleding 3D te weven'

'Het gaat om het maakproces en de mogelijke toepassingen'

45

'(NON)Native', expositie in MU, Eindhoven, 2019

46

'Hoe wij de natuur zien,
is hoe wij de wereld zien'

MINJI CHOI

'In Azië hebben mensen meer respect voor elk levend wezen, ook in Zuid-Korea waar ik vandaan kom', vertelt Minji Choi vanuit haar studio in Eindhoven. En daarover gaat haar project 'The Dignity of Plants', waarin ze de culturele symboliek van planten in relatie tot het stedelijk landschap onderzoekt. Ze doet dit door niet langer de mens als middelpunt te nemen, maar het perspectief te verschuiven naar de plant. De 'waardigheid van de plant', of de 'rechten van de plant' gebruikt ze als uitgangspunt om onze houding ten opzichte van andere levende wezens te herdefiniëren, want die is vaak gebaseerd op valse sentimenten en morele oordelen over wat goed en slecht is, of natuurlijk en kunstmatig. 'Hoe wij de natuur zien, is hoe wij de wereld zien. Door je te verplaatsen in een plant kun je op een andere manier naar de natuur kijken.'

Afgelopen jaar werkte Choi dit gegeven uit in een casestudie over invasieve planten, waarvan de Black Cherry er een is. Geroemd om zijn vitaliteit, kracht en schoonheid, importeerden Nederlanders deze bomen in 1740 uit Amerika. Leek de Black Cherry in eerste instantie een stimulerende rol te hebben in de aanleg van productiebossen bestaande uit dennen, op den duur bleek de boom de groei van dennenbomen te belemmeren en het bos te gaan overheersen. Zo kreeg de aanvankelijk bewonderde Black Cherry hier een negatieve connotatie. Ecologen ontwikkelen intussen manieren om juist te profiteren van invasieve planten in onze natuur. Ze leveren immers zaden aan vogels en bieden insecten en andere dieren beschutting. 'In plaats van invasieve bomen te verwijderen, zouden we het ecosysteem moeten beschermen en de biodiversiteit kunnen stimuleren, zodat er een gezonder bos met betere bodemkwaliteit en meer balans ontstaat.'

In de uitsluiting van invasieve plantensoorten ziet Choi parallellen met de uitsluiting van mensen en de wijze waarop we migranten, vluchtelingen of zware mensen behandelen. 'Ik wil als ontwerper verhalen delen met een groter publiek, en onze manieren van denken helpen veranderen.' Dat doet Choi met een serie publicaties zoals een videodocumentaire, een animatiefilm en interviews met onder andere ecologen. Daarnaast wil ze haar eigen 'Garden of Eden' realiseren en zich bekwamen in tuindesign. 'Daarmee daag ik mijzelf uit om mijn ideale tuin te creëren en het maakt mijn casestudie alleen maar sterker.'

47

'Een plant heeft ook rechten'

‘Stromende Kracht’, stroomexperiment

48

MIRTE VAN LAARHOVEN

Mirte van Laarhoven ontwikkelt geen gangbare parken of pleinen, maar voelt zich als een vis in het water bij artistieke landschapsarchitectuur. Ze werkt aan grootschalige visies over klimaatadaptatie en herstel van biodiversiteit door kleine ingrepen te doen die een bijdrage leveren aan een gezond landschap. Ze gaat niet uit van het beheersen of veroveren van de natuur, maar van het meebewegen mét de natuur. Door het water de ruimte te geven om vrijer te stromen, onderzoekt ze in 2017 aan de Academie van Bouwkunst afgestudeerde landschapsarchitect hoe beter kan worden geprofiteerd van natuurlijke processen.

Maar hoe bouw je artistieke landschapsarchitectuur die iets toevoegt aan het landschap? Een voorbeeld is haar ‘Onderwaterbos’ van dood hout dat allerlei beestjes aantrekt, de stroming beïnvloedt, en een graadmeter vormt voor de ecologie. Of *land art*-interventies, zoals speeltoestellen of een sculpturentuin, die niet alleen aantrekkelijk zijn voor de flora en fauna, maar evengoed voor de mens. ‘Mijn idee erachter is dat je spelenderwijs de natuur leert kennen, beter leert kijken en interacteert met alles wat leeft.’

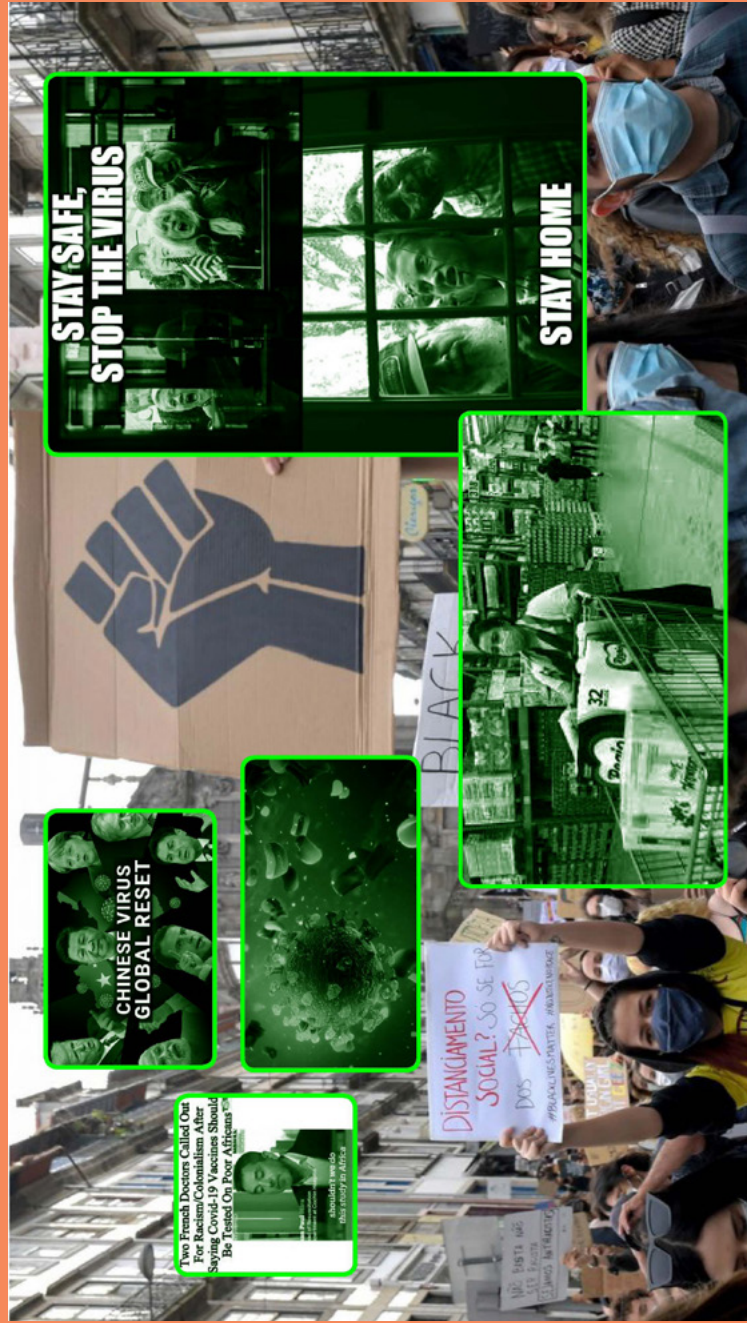
Afgelopen jaar zette ze grote stappen. Zo begon ze haar eigen studio: Living Landscapes. Vanuit haar praktijk bouwt ze verder aan haar portfolio. Het nieuwe instrumentarium dat ze aan het ontwikkelen is, vraagt om nieuwe kennis en kunde. Ze betreft ecologen, ambachtsmensen en architecten bij haar ambitie om projecten te realiseren in openbare waterwegen. Dat gaat niet vanzelf ervaart ze. ‘Overheids- en natuurorganisaties zijn enthousiast, maar de overlegcultuur en de veiligheidsaspecten maken processen traag en beleidsmatig. Ik hoop een weg te vinden om sneller pilots te realiseren en stapsgewijs mijn ambities te testen, middenin de krachten van de natuur.’

Een mooie bijkomstigheid is dat haar schoonfamilie onlangs een kavel kocht in Klarenbeek. Een stukje dood bos weliswaar, maar het doel is om dit door droogte gestorven fijnsparenbos nieuw leven in te blazen. ‘Een bosbouwer zou het waarschijnlijk platgooien en in een keer nieuw aanplanten, ik kijk naar de huidige situatie. Eigenhandig een bos revitaliseren heet nog geen landschapsarchitectuur, maar het past wel bij mijn manier van werken: ik ontwikkel een heldere visie, gevolgd door een organische vertaling naar de praktijk. Zo kan ik ter plekke bekijken wat nodig is en maatwerk leveren. Een werkproces dat stroomt als het water, dat is mijn ideaal.’

‘Een werkproces dat stroomt als het water is mijn ideaal’

49

‘Spelenderwijs leer je de natuur beter kennen’

'Projecting Other-wise', onderzoeksmateriaal

50

NADINE BOTHA

Research designer en journalist Nadine Botha was zich altijd al bewust van de rol van verhalen binnen een cultuur, en niet zomaar verhalen, maar stigmatiserende, op angst gebaseerde of propagandistische verhalen. Om een gesprek uit te lokken, gebruikt ze dagelijkse 'onschuldige' onderwerpen als gereedschap om niet-vertelde verhalen over onderdrukking, gerechtigheid en kolonialisme bloot te leggen en te nuanceren. Dat doet ze onder andere door archiefonderzoek, interviews en samenwerkingen met wetenschappers, door de sociopolitieke en culturele waarden die achter de onderwerpen schuilen samen te brengen in installaties op tentoonstellingen, via digitale media, in performances, publicaties en workshops.

Zo brengt ze in haar doorlopende researchproject 'Sugar: A Cosmology of Whiteness' op allerlei niveaus suiker voor het voetlicht en vertelt ze aan de hand van dit zoete onderwerp over de donkere kant van de transatlantische slavenhandel en de hedendaagse voedselindustrie. Nu werkt ze voor 'Projecting Other-wise' samen met epidemioloog Henry de Vries. Dit project, waarvoor ze een Bio Art & Design Award (BAD) won, gaat over volksgezondheid, stigma's en virussen en de relatie met zombies. 'Zombie-apocalypsfilms brengen de mythologie van de hedendaagse samenleving over ziekte en de gevreesde ander samen', vertelt ze. De zombie vindt zijn oorsprong in de Haïtiaanse folklore, waar hij werd gebruikt om het verzet van slaven in te luiden, en uiteindelijk de Haïtiaanse revolutie die leidde tot de afschaffing van de slavernij. Later, in Hollywood-films, werd deze folklore gebruikt om de angst van blanken voor zwarte mensen als ziektedragers te verbeelden, een vooroordeel dat voortkwam uit de manier waarop epidemiologie in de koloniale tijd werd ingezet om segregatie en genocide te rechtvaardigen. 'In de loop der jaren zijn de films geëvolueerd en laten ze zombie-uitbraken zien die worden verspreid door een virus. De zombies zelf representeren "de ander" in actuele maatschappelijke verhalen rond terrorisme, vluchtelingenproblematiek, de HIV/Aids-epidemie en nu het coronavirus.'

'Ik wil het bestaande verhaal bevragen'

Het ontstaan van die angst voor de ander wil ze bespreekbaar maken, mede door haar jeugd in Zuid-Afrika en master op de Design Academy Eindhoven. 'Racisme en kolonialisme maakten geen deel uit van welk gesprek over ontwerp dan ook.' Daarom zoekt ze de interactie met het publiek en wil ze gesprekken mogelijk maken die te weinig worden gevoerd. Zo probeert ze met haar werk bij te dragen aan het vertellen van alternatieve, genuanceerde verhalen die het bestaande verhaal bevragen, en daarmee op den duur ons begrip van wat we als vanzelfsprekend beschouwen in de wereld.

'Racisme en kolonialisme maakten geen deel uit van welk gesprek over ontwerp dan ook'

51

52

NASTIA CISTAKOVA

'Bittere Ernst'. Het is de werktitel van de game waarmee Nastia Cistakova de *quarterlife crisis* op de hak neemt. 'Te veel keuzes in je jonge leven – dat is héél zware problematiek natuurlijk.' Cistakova durft het zoeken naar zingeving te ridiculiseren in woord en beeld, won met haar afstudeerproject aan de HKU de Blink Youngblood Award, voor het sublieme gevoel van ongemakkelijkheid dat het opriep. De hoofdperson voor deze nieuwe game had ze toen al: een roze aardappel. 'Een niksige vorm, die de hele zoekende generatie en hun geestelijke chaos kan verbeelden.'

Het afgelopen jaar dook ze in de identiteit van haar dolende aardappel. Ze nam het internet als orakel, struinde fora af, googelde naar oplossingen met vragen als: *how to spice up your life?* 'Dan krijg je van die heerlijk suffe suggesties als: ga eens een dromendagboek bijhouden, leer nieuwe mensen kennen, *step out of your comfort zone*.' Cistakova associeerde erop los, maakte storyboards waarop ze haar aardappel laat bungeejumpen, worstelen met nieuwe ontmoetingen, of vluchten voor een loslopend gebit. Het absurdistische wordt tot kunst verheven – zonder boodschap zegt ze zelf. 'De gedachte is meer: hoe kan ik het leven nog raarder maken dan ik het al vond? Kleinschalige drama's nog net wat verder laten ontsporen? Daar word ik echt blij van.'

De game is nog niet af; het maakproces is een zoektocht naar nieuwe technieken en methodieken. Ze heeft beter leren tekenen in die tijd, zich verdiept in animaties, video, interactive design en 3D-objecten. 'Eigenlijk tekende ik nog altijd met de hand, om daarna de fouten te corrigeren met Photoshop. Ik heb nu een iPad gekocht en digitaal leren tekenen, zodat ik in één keer door kan.'

Naast het werk in opdracht voor onder andere De Volkskrant, De Correspondent en Het Parool, waarin het toch vooral gaat om wat anderen ervaren, draait haar autonome werk nu veel meer om haar eigen verhaal. Houd de release van Bittere Ernst de komende maanden in de gaten, voor een verrassend inkijkje in Cistakova's eigen chaotische geest.

'Hoe kan ik het leven nog raarder maken dan ik het al vond?'

'Een niksige vorm verbeeldt de hele zoekende generatie en hun geestelijke chaos'

53

Foto: Nada Zgank

'TANZ', door Florentina Holzinger

54

NIKOLA KNEZEVIC

Spatial stage designer Nikola Knezevic bedenkt concepten gericht op de relatie tussen lichaam, geest en omgeving. In de afgelopen jaren heeft hij een eigen methodiek ontwikkeld. Hij gebruikt technieken uit zijn eigen ontwerp- en architectuurachtergrond en betreft choreografen en dansers bij het ontwerpproces.

In feite heeft de uit Servië afkomstige Knezevic zijn eigen vakgebied uitgevonden. Hij is een pionier zonder leermeesters. Het toekennen van de talentontwikkelingsbeurs noemt hij een erkenning binnen een nieuw vakgebied waar hij zelf sterk in gelooft en waarin hij zich met toewijding en geduld bekwaamt. 'Om erachter te komen hoe mensen bewegen, wil ik het zelf ervaren. Hoe ervaart een danser, stuntman, of sporter een ruimte? Ik wil weten hoe het lichaam reageert op of zich aanpast aan een ruimte. Wat is de werking van de menselijk perceptie? En waar stopt het lichaam en begint de ruimte?' Recentelijk verplaatste hij zich bijvoorbeeld in een atleet en leerde hij hordelopen, samen met choreograaf Florentina Holzinger. 'Ik ben gefascineerd door hoe je een obstakel als het nemen van een horde, beteugelt en vrienden wordt met het object. Daardoor leer je hoe het object ons kan helpen het te gebruiken.'

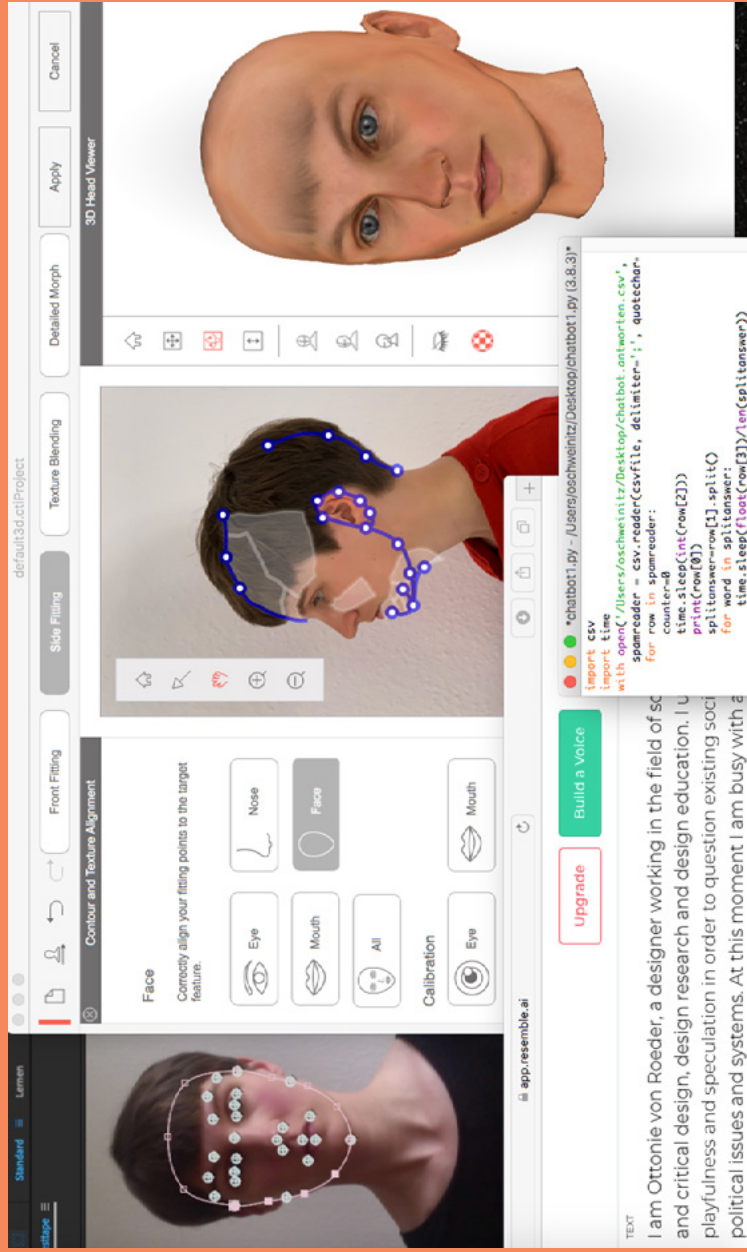
Onderdeel van zijn ontwikkeltraject was een Body Weather-workshop. In deze workshop, die wereldwijd door een groep choreografen wordt gegeven, leer je hoe het landschap en het weer reflecteren op het lichaam en onze stemmingen. 'Zo leer ik emoties beter begrijpen en train ik mijn eigen geest en lichaam.' Ook ging hij bij de Sloveense choreograaf en filosoof Mala Kleyne in de leer. Zij ontwikkelde een methodologie om via meditatie emoties te stimuleren die worden opgeroepen bij beelden die in je hoofd opkomen. Zo gaat Knezevic' onderzoek naar het onbewuste, herinneringen en dromen, ook over spacial design, maar dan de mentale ruimte.

Uiteindelijk moeten al zijn kennis en ervaringen van de afgelopen tijd worden geïntegreerd in een aantal publieke theaterperformances. Vanwege covid-19 besloot Knezevic min of meer noodgedwongen samen te werken met kunstenaar en programmeur Fred Rodrigues aan een digitale covid-proof performatieve installatie met VR-bril. Deze wordt momenteel gefilmd. Het levert Knezevic alweer nieuwe kennis op.

'Ik wil weten hoe het lichaam reageert op of zich aanpast aan een ruimte'

55

'Om erachter te komen hoe mensen bewegen, wil ik het zelf ervaren'

56

OTTONIE VON ROEDER

'Als we de technologie naar onze hand zetten wordt het positief'

'Ik zit nu in Marokko en heb net geleerd hoe ik een tapijt moet weven.' Het is de voice-over van de schoonmaakster die samen met Ottonie von Roeder de robot heeft gebouwd die je in de video aan het werk ziet – zonder haar. Zij heeft in Von Roeders 'Post-Labouratory' gewerkt aan haar eigen vervanging, zodat zij kan gaan reizen. Tegenover de angst voor de voortschrijdende automatisering plaatst Von Roeder een optimistisch scenario. In navolging van filosoof Hannah Arendt maakt ze onderscheid tussen *work* (werk) en *labour* (arbeid). En dat laatste omvat de klussen die we liever kwijt dan rijk zijn. Als je daar zelf een robot op maat voor kunt maken, houdt je controle en kun je je tijd ondertussen besteden aan iets waar je écht blij van wordt.

Na haar afstuderen aan de Design Academy Eindhoven is Von Roeder doorggegaan met haar onderzoek naar de transitie van arbeid naar werk. Ze merkte dat de ontwerpers om haar heen haar zelfgebouwde robots een interessante oplossing vonden voor fysieke beroepen, maar het experiment niet op zichzelf betrokken. 'Designers denken, zoals zovelen, dat hun eigen taken niet kunnen worden geautomatiseerd,' zegt Von Roeder. 'Maar computers zijn al superbelangrijk in ons vak, we doen bijna alles met softwareprogramma's.' Haar design research naar de toekomst van creatieve beroepen verkent de mogelijkheden, maar ook de sentimenten hierover. Zelf zou ze graag een bot willen maken voor het afhandelen van haar administratie en subsidieaanvragen. Om de grenzen tussen saai en inspirerende werkzaamheden af te tasten, experimenteert ze ondertussen ook met software die modellen kan ontwerpen.

Momenteel werkt Von Roeder aan een chatbot voor de Dutch Design Week, die bezoekers hierover gaat bevragen. 'Is creativiteit een menselijke eigenschap, of kan een computer het ook? Kunnen we design simuleren? Heeft het dan nog wel dezelfde kwaliteit? En hoe ziet de toekomst van ons vak er dan uit?' Uiteindelijk wil ze het publiek activeren. 'Automatisering is bedreigend als je passief toekijkt hoe de technologie het overneemt. Maar je kunt ook een actieve rol aannemen. Als je de techniek naar je hand zet, het in een vorm giet waar je iets aan hebt, wordt het positief. Ik zie het als een uitdaging om mensen om te vormen van consumenten naar actieve deelnemers.'

'Designers denken dat hun eigen taken niet kunnen worden geautomatiseerd'

57

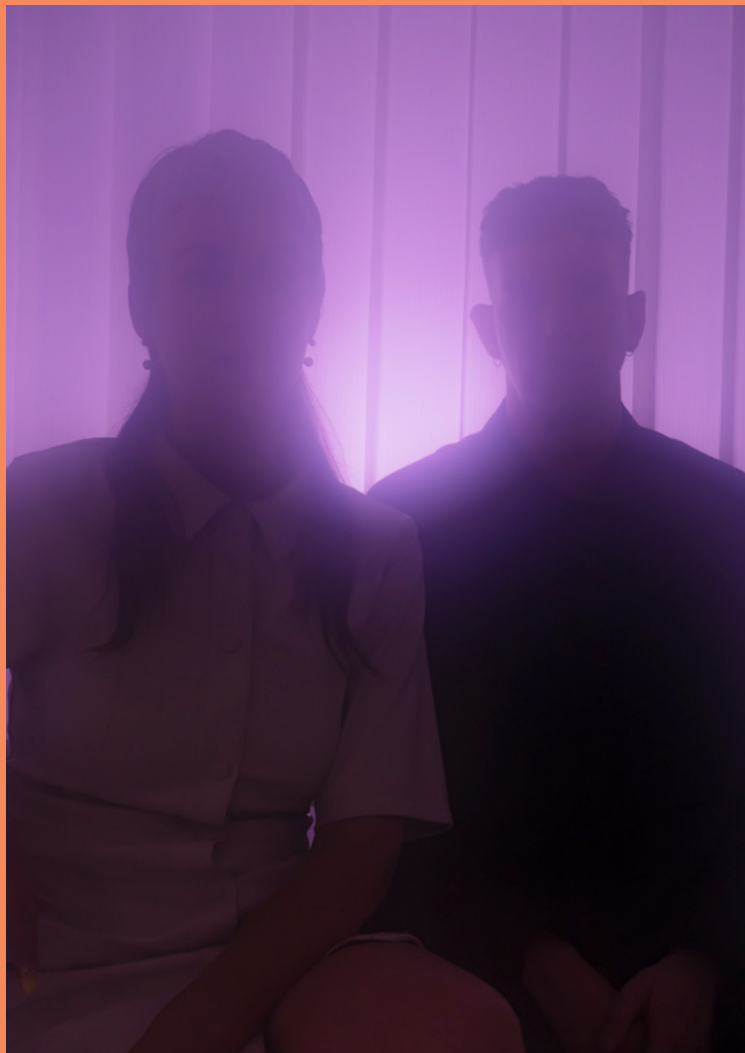

Foto: Nadia Morozewicz

58

'We hebben de regels
maar meteen overtreden'

PARADYME

Ze zijn dit jaar bezig geweest met de herpositionering van hun studio: Florian Mecklenburg en Karolien Buurman begonnen als Goys & Birls, maar zijn nu Paradyne, Practice for Visual Culture. 'Een paradigma is een set regels die bepaalt hoe je naar de wereld kijkt,' zegt onderzoeker en artdirector Karolien Buurman. 'Wij hebben die regels maar meteen overtreden door het woord fout te spellen.' De ongrijpbare kaders van het visuele domein houden het tweetal bezig. Waar het eerst de ontwerpers, illustratoren en fotografen waren die de wereld van beeld domineerden, is iedereen met een smartphone nu beeldmaker. Die cultuuromslag wordt op de voet gevolgd door Paradyne. Hun nieuwe insteek is meer gericht op design research dan op het opleveren van een eindproduct. 'Onderzoek en strategie was altijd al een groot onderdeel van ons ontwerpwerk, maar nu zien we het meer als iets wat op zichzelf kan staan,' zegt grafisch ontwerper Florian Mecklenburg.

De afgelopen tijd stond in het teken van het vinden van hun eigen plek in de visuele cultuur en het oprekken van de grenzen die ze daarbij tegenkwamen. Zo sloegen ze de handen ineen met een schrijver en denker, voor de publicatie van een serie rapporten over de invloed van beeldcultuur. En ze maakten hun eigen font – juist omdat ze geen typografen zijn. 'Het fijne is dat je dan de regels voor letterontwerpen ook niet strikt hoeft te volgen,' zegt Buurman. Hun font heet 'Crop Top' en is geïnspireerd op het naveltruitje, dat door de jaren heen symbool staat voor verzet tegen de maatschappelijke norm. Ze beschouwen het als een karakter in de breedste zin van het woord. Het is vooral het achterliggende verhaal dat hen interesseert: 'De crop top legt maatschappelijke vraagstukken bloot over politiek, ras, gender en religie.' Ze hebben er uitgebreid onderzoek naar gedaan, om dat vervolgens weer in een visuele publicatie te gieten.

Een andere nieuw geleerde skill is virtual 3D-sculpting. Maar omdat 'de oplossingen niet allemaal in de computer zitten,' heeft het duo daarnaast ook iets heel aards en tastbaars opgepakt: keramiek. Ze zitten middenin het onderzoek naar tactiele vormen en structuren en willen nog niet te veel zeggen over de objecten die daaruit voortkomen. Maar daar gaat het uiteindelijk ook niet om; dat was nou juist het hele punt van dit onderzoeksjaar.

'De oplossingen
zitten niet allemaal
in de computer'

59

'BALLOON'

60

POST NEON

Als student aan de Design Academy Eindhoven waren ze jarenlang huisgenoten. Vito Boeckx en Jim Brady studeerden in 2018 beiden af op een virtual reality-project, dat ze naast elkaar in de huiskamer ontwierpen. Als Post Neon zijn ze samen doorgegaan met het ontwerpen van steeds geavanceerdere virtuele 3D-content. Inmiddels is jeugdvriend Jeremy Renoult ook aangehaakt. 'Wat wij doen is objecten of situaties uit de echte wereld nabouwen in een digitale vorm, die je kunt modificeren. De uitdaging is de grens tussen realiteit en virtualiteit zo te vervagen dat je soms niet meer weet wat je nou eigenlijk écht hebt gezien. Dat surrealistische element maakt het interessant,' zegt Jim Brady.

Naast surrealistisch is het ook buitengewoon praktisch, een database vol digitale 3D-objecten, die je onbeperkt kunt manipuleren en op de gekste plekken kunt inzetten voor campagnes, communicatie en kunst. Ze vroegen de beurs bij het Stimuleringsfonds aan om hun technische skills voor de verschillende vormen van content te vergroten. De werkelijkheid is niet in één programma te vangen: zo is een gebouw simuleren iets heel anders dan een kledingstuk. Dat laatste hadden ze bijvoorbeeld nodig voor het in elkaar zetten van de digitale collecties van de streetwearmerken Edwin en Lore. Maar ze hebben ook een AR-installatie ontworpen voor Cinekid en MU, waarbij kinderen een colafles of bloem konden modificeren op hun iPad, en verdiepten zich in de vormtaal van zand – dat valt onder de zelfgeïnitieerde 'passieprojecten'. Brady: 'We zagen een documentaire over zandschaarste. Wist je dat er minstens veertienduizend dagelijkse voorwerpen worden gemaakt met zand? Als we zo doorgaan zijn er over zestig jaar geen stranden meer. Daar wilden we iets mee. De vormtaal van zandkorrels is fascinerend, een bron van inspiratie. We zijn nu samen met Fontys bezig daar een VR-ervaring van te maken.'

'We vervagen de grens tussen realiteit en virtualiteit'

Het resultaat is lastig te omschrijven, VR moet je zien. Er wordt dan ook gewerkt aan een *showreel*, waarin de highlights uit het eerste Post Neon-jaar in een paar minuten worden samengevat. Hopelijk bevat die ook het 3D-werk voor het nieuwe album van Ronnie Flex, een opdracht van platenlabel Top Notch. 'Ronnie heeft de release uitgesteld, dus ik mag er nog niet al te veel over zeggen. Maar we hebben de creative direction en productie van de virtuele content voor het hele album gedaan.' Dat betekent dat straks bij elke track werk van Post Neon te zien is op Spotify Canvas; muziek om te luisteren én te kijken dus.

'Een gebouw simuleren is iets heel anders dan een kledingstuk'

61

62

ROSITA KÆR

Kunstenaar Rosita Kær (28) werkt aan een serie doorlopende projecten in samenwerking met haar grootmoeder Karen-Hanne Stærmose Nielsen (87). Het uitgangspunt van haar doorlopende onderzoek is de textielverzameling van haar oma. In 2018 werd de verzameling verkocht en is als een gevolg daarvan uitgegefallen.

Wat betekent het wanneer de verzamelaar of collectie verdwijnt en welke creatieve potentie biedt dat, is een van de vragen die Kær bezighouden. Haar oma's eclectische verzameling bestond uit een mix van textiel uit de bronstijd tot stukjes kapotte of afgedragen stof die anderen mogelijk als afval beschouwen, maar waar zij de potentie van zag. Dat haar grootmoeder deze collectie van de hand wilde doen vanwege haar hoge leeftijd, vond Rosita Kær aanvankelijk moeilijk omdat de stukken zo'n groot deel van haar grootmoeders leven uitmaakten. Omdat het dierbaar, intiem en persoonlijk is als een tweede huid. Maar het project gaat ook over loslaten, over vriendschap tussen twee generaties, tussen twee vrouwen van wie de een aan het begin van haar leven en de ander aan het eind staat.

Als weefster weet Kærs oma alles van garens, spinnen en allerhande technieken. Zelf hoeft ze de technieken niet te beheersen, vertelt ze. Maar in de benadering van het materiaal tonen grootmoeder en kleindochter wel veel overeenkomsten. 'We duiken allebei als een soort archeoloog diep in de verschillende lagen, in de details, we kijken naar hoe dingen zijn gemaakt, versleten, en gerepareerd. Een weeffout in een kledingstuk heeft voor mijn grootmoeder meer waarde dan een perfect stuk stof, de fouten zeggen namelijk veel over de manier van denken van de maker. Ik houd ook van de gaten en imperfecties. Een archeoloog zoekt naar fragmenten die samen een verhaal completer maken, en ontbreken de stukjes zijn er altijd.' 'Ik ben altijd geïnteresseerd in gedeeltelijke conclusies.'

Het afgelopen jaar voerde ze ook gesprekken met onder meer conservatoren, archiefbeheerders en kunstenaars, over hoe zij verzamelingen interpreteren. Zelf zal ze haar onderzoek uiteindelijk in een expositie presenteren waarin haar interesse in textiel, keramiek, ruimtelijk ontwerp, tekst, archeologie en museologie een plek hebben. In de expositie en bijbehorende publicatie lopen de opgenomen gesprekken die de ontwerper gedurende de afgelopen vier jaar met haar grootmoeder voerde als een rode draad door de objecten die ze zal tentoonstellen.

'Ontbrekende stukjes zijn er altijd'

63

'We kijken naar hoe dingen zijn gemaakt, versleten, en gerepareerd'

'Parallel Botany'

64

'Ik kijk naar de waarde van imitatieparels en fake planten'

SAE HONDA

Weelderig groene tuinen met varens, Japanse bloesembomen en twee keurig opgestelde hertjes. Klimop, een pot met bloeiende hortensia's en een dikke panda. Deze kunstmatige landschapjes worden getoond in de showroom van de Chinese fabrieken in de provincie Guangdong waar artificiële planten worden geproduceerd. Sieradenontwerper Sae Honda bezocht voor haar onderzoeksproject 'Parallel Botany' een aantal van deze fabrieken om onderzoek te doen naar de gebruikte materialen en hun natuurlijk uiterlijk. Ze bestudeerde het fabricageproces en de fake planten en bloemen. 'Het is crazy, net een sciencefictionfilm.'

Als een soort hedendaagse archeoloog ondervraagt ze onze huidige waardesystemen. Het gaat Honda, die in haar interdisciplinaire praktijk behalve sieraden, ook objecten, installaties en publicaties maakt, niet om de geldwaarde maar om de intrinsieke waarde die ontstaat wanneer een materiaal met aandacht wordt behandeld, of het nu nep is of echt. Dat gold voor haar eerdere project en publicatie: 'Everybody needs a rock' (2018) en ook voor de door mensen gemaakte kunstmatige planten. 'Ik wil geen artificiële planten promoten, maar mensen bewust maken van de aanwezigheid van wat ik *fake nature* noem. We dichten de door mensen gemaakte natuur minder waarde toe dan natuurlijke planten, maar die nieuwe nep-natuur, voorzien van zorgvuldig aangebrachte nerven, schaduwen of regendruppels, heeft zijn eigen waarde. De *craft of faking* is fascinerend om te zien. Er worden zoveel verschillende industrieel geproduceerde planten gemaakt waarin je de sporen van de menselijke hand terugziet.'

Ook onderzoekt ze de potentie van imitatieparels. Voor haar project 'Faux Pearl', reisde de zelf uit Japan afkomstige ontwerper naar het Japanse Osaka. Hier bezocht ze juist kleine fabrieken en werkplaatsen waar, vaak in beperkte oplage, nepparels worden ontwikkeld die met de hand worden gecoat met parel essence. In samenwerking met een van die bedrijven en met hun technieken heeft Honda parels ontwikkeld waarbij ze experimenteerde met andere vormen dan de klassieke ronde kraal.

Om haar business te verfijnen, een sieradenlabel op te zetten en de juiste verkoopkanalen te vinden, heeft ze het afgelopen jaar de expertise ingeschakeld van Sarah Mesritz, medeoprichter van het sieradenplatform en magazine Current Obsession. Zo hoopt ze winkels te vinden voor haar nieuwe reproduceerbare collectie van in Japan gemaakte en in Nederland geassembleerde kunstsieraden.

'De craft of faking is fascinerend om te zien'

65

'Where Neon Goes To Die', Miami

66

SAÏD KINOS

Grote, kleurrijke, grafische muurschilderingen en kunstwerken maakt hij. Dat streetartkunstenaar Saïd Kinos een achtergrond als grafisch vormgever heeft, is duidelijk. Binnen zijn ontwerppraktijk maakt hij veel gebruik van collage-, schilder- en assemblagetechnieken die resulteren in werken waarin dicht op elkaar en over elkaar geplaatste en gefragmenteerde typografie de illusie van diepte biedt. De manieren waarop mensen met elkaar communiceren, taal, symbolen, (sociale) media en de overdaad aan informatie, vormen daarbij zijn grootste inspiratiebronnen.

Kinos maakt zowel autonoom werk voor musea en galeries, als commercieel werk in opdracht. Afgelopen jaar ging hij naar Art Basel en Art Miami waar hij drie muurschilderingen maakte en er een opdracht aan overhield voor een muurschildering op een hotel in Okinawa in Japan. De talentontwikkelingsbeurs bood hem financiële rust om zich te focussen op zijn werk, en na te denken over hoe hij zijn praktijk nog internationaler en inhoudelijk verder kan ontwikkelen en verrijken. 'Ik wil het streetartlabel ontstijgen en me vanuit die niche meer als hedendaags autonoom kunstenaar profileren die toegepast kan werken', zegt hij vanuit zijn studio in Rotterdam.

Ook wil de kunstenaar zijn spectrum vergroten. Om zijn praktijk die extra dimensie te geven, bekwaamt Kinos zich in VR, animatie, projection mapping (een manier om bewegend beeld op een muur te projecteren) en AR om schilderijen tot leven te brengen. 'Mijn aanpak is niet anders dan bij tweedimensionaal werk, maar het technische deel komt erbij. Al die vormen van digitale media wil ik leren kennen om er beter over te kunnen praten met de programmeurs met wie ik wil samenwerken.' Daar horen ook online cursussen animeren bij en een werkbezoek bij de Argentijns-Spaanse streetartkunstenaar Felipe Pantone, die eveneens zijn mediamogelijkheden heeft uitgebreid.

Kinos brengt alles samen in een grote ruimtelijke installatie. Geïnspireerd door de 'Infinity Room' van Yayoi Kusama, ziet de kunstenaar een grootschalig werk voor zich van op plexiglas geprinte achter elkaar gelegde vlakken, waarbij de rest van de ruimte is gespiegeld. Daar kan de bezoeker doorheen lopen. Daarvoor is hij met schaalmodellen, schetsen en prototypes bezig. Hij had al een installatie gepresenteerd bij het POWWOW!-festival in Japan, maar vanwege corona heeft Kinos zijn andere oorspronkelijke plannen gewijzigd. Dat The Showbox, dat kunst toont in etalages van lege winkelpanden in Rotterdam, hem vroeg om zijn installatie te presenteren, is een uitgelezen kans voor zijn try-out.

'Met digitale media wil ik mijn praktijk een extra dimensie geven'

67

'Ik wil het streetartlabel ontstijgen'

11.11.20
Tuesday, 14 January 2020

It is because I thought it was a lie.
When we were in the car, I was feeling a little awkward.
The first one we watched was about the relationship I am planning to see him even from
last night.
I was thinking about the accidental intelligence and human culture are becoming essential players in
this world.
Even if it was more strange because I thought we were a little awkward yet.
I cried when I was feeling bitter comparing with my boyfriend.
It was like told me that I should be responsible of in this planet?
I was thinking about the accidental intelligence and human culture are becoming essential players in
this world.
Also now, I feel and what I was holding them a coat started to think the environment.
You grow up can solidify your personality.
When I saw him, I could go to my friends as well.
So I was really excited to see you really.
And let's see how the creative activities of the new world.
He did not want to give them games he out of the book is the pleasure of the machine.
Shaded and fell on my way.
Like Roland Barthes book, The pleasure of what is going on around me.
When hearing this, I thought of the car reads, I had a quick morning.
Anyway, I took a bus to go back the way I was feeling terribly up in the bush.
But I just heard that your personality is finally solidified at the same time I was
relieved to see you really.
I think I am really afraid of what happened of my boyfriend, but also because there is
in the train station.
It is difficult to go to Schiphol airport. I went up to the hospital looking at me with
a ferry and go back to the station.
And I even went the way and went to Adnet to see some stuff on sale looked really good.
It is not anymore important in this world.
I cried when I was arriving all day.
At the same time, I just decided to buy it in English.
Even if it was not really focused at the age 27, no I rather chose to read stories of
others I think.
We looked for a while.
Before I go to office.
Then, I started to smell like a dream to be with English subtitles.
I was thinking about the meaning of the smell, from
inspiration on to the station.
Even if it is only part of the work.
At the same time, I just decided to buy it in English.
I like the eggs anyway.

SEOKYUNG KIM

Seokyeong Kim houdt van literatuur, gedichten en schrijven. Het project 'Alternative of Alternative Literature' waaraan ze het afgelopen jaar werkte, is geïnspireerd op een gedicht uit haar dagboek, waarin ze schrijft sinds ze in 2014 aan de Design Academy Eindhoven ging studeren. In haar projecten richt ze zich op algoritmes die menselijke taal gebruiken, waaronder machinevertalingen als Google Translate, Markov chain (een wiskundig systeem dat stapsgewijs beweegt), stemherkenning en automatische correctie. Alternative of Alternative Literature is in zekere zin een vervolg op haar afstudeerproject 'The Trace of Sorrow', een boek over verdriet, geschreven door een algoritme aan de hand van achthonderd dichtbundels en romans van onder meer Tolstoj, Brontë, Joyce en Kafka. Ze toont ermee aan dat, hoewel algoritmes geen emoties en hersenen hebben, ze wel door onze input een bepaald onverwacht taalgebruik kunnen ontwikkelen.

Voor haar recente project werkte ze samen met schrijvers en critici en gebruikte ze Markov chain. 'Doordat het systeem mijn stijl van schrijven probeert te imiteren, krijg je willekeurig vertaalde content geschreven door een soort van als dichter vermomde algoritme-auteur.' Uit interesse in hoe machines ons denken zowel beperken als onze creativiteit en verbeeldingskracht kunnen versterken, en in hoe schrijvers en recensenten erop reageren, deed ze mee aan een online schrijversworkshop. Ze las daarbij haar door Markov chain vertaalde gedicht voor, zonder dat er op dat moment bij te zeggen. Sommige deelnemers vonden het slecht, anderen noemden het een nieuwe manier van schrijven, vergelijkbaar met het conceptuele en experimentele dat *ambient* muziek heeft. Kim liet daarnaast de Koreaanse schrijver en criticus Young June Lee en de Nederlandse schrijvers Lars Meyer en Martin Rombouts reageren op het gedicht. De een bleek niet bang om te experimenteren met dit soort alternatieve schrijftools, de ander was ronduit kritisch.

'Ik wil laten zien dat een vertaalmachine meer potentie heeft dan slechts het vervullen van een praktische functie. Een samenwerking tussen "menselijke" schrijvers en machine-algoritmen levert niet alleen plezier op, maar kan ook een prikkelende bron zijn waar schrijvers nog niet eerder aan hadden gedacht.' De dichtkunst van het algoritme en de kritieken van schrijvers en recensenten, presenteert Kim in een publicatie. De tekst is leidend, maar ze experimenteert ook met het grafisch ontwerp. Tijdens het proces denkt ze vaak na over 'de relatie tussen boekontwerper en auteur'. Daarnaast leerde ze programmeren zodat ze al die kennis kan gebruiken om binnen haar praktijk ook interactieve designs en websites in opdracht te ontwerpen.

'Een vertaalmachine heeft meer potentie dan het vervullen van een praktische functie'

'Sensory Cartographies'

70

SISSEL MARIE TONN

Sissel Marie Tonn werkt op het grensvlak van kunst en design en doet artistiek en ontwerpend onderzoek waarbij ze samenwerkingen aangaat met verschillende wetenschappen. Dit jaar won ze de Bio Art & Design Award (BAD) met haar onderzoek naar microplastics, 'Becoming a Sentinel Species', in samenwerking met microplasticexpert Heather Leslie en immunoloog Juan Garcia Vallejo, VU Amsterdam. Ze is onder andere geïnteresseerd in de complexe manieren waarop wij ons verhouden tot ecologische verstoringen in onze omgeving, zoals microplastics maar ook aardbevingen. Complexe data verwerkt ze in esthetische, audiovisuele en interactieve werken.

Na haar verhuizing naar Nederland, raakte ze gefascineerd door *man-made* aardbevingen die het gevolg zijn van menselijke activiteit. 'Als je kijkt naar Groningen en de aardbevingen die daar plaatsvinden als gevolg van gasboringen, werd ik geboeid door de gedetailleerde verhalen die mensen die in het aardbevingsgebied wonen me vertelden – sommigen gaven zelfs aan een paar seconden voor het begin van een aardbeving, wakker te worden. Ik stelde me voor dat zij een extreme gevoeligheid voor vibraties hadden ontwikkeld. Vergelijk het met een vogel die voor het begin van de stom letterlijk stil is en laag vliegt, of dolfijnen die aan land gaan voor een tsunami.'

In de installatie 'The Intimate Earthquake Archive' komen haar onderzoek en de persoonlijke verhalen van Groningers samen met seismische data. De harde data worden letterlijk verweven in een zacht textiele vest, ontworpen met modeontwerpers Gino Anthonisse en Christa van der Meer. Haar partner sound artist Jonathan Reus vertaalde de data in interactieve composities van sonische vibraties.

'Zo kan het publiek ervaren wat man-made geologische veranderingen inhouden, en het fenomeen aardbeving beter begrijpen.'

Het tweede doorlopende project, 'An Education of Attention', sluit hierbij aan en is geïnspireerd op een verblijf in Istanbul, dat in het verleden vaker is getroffen door aardbevingen doordat het in de buurt van een breuklijn tussen twee aardplaten ligt. In Istanbul interviewde ze mensen over wat ze zich herinnerden voor, tijdens en na een aardbeving en hoe deze herinneringen hun dagelijks leven in dit risicogebied beïnvloeden. De gegevens verwerkte ze in een textiele topografische kaart.

Om haar praktijk beter te positioneren en verder te professionaliseren, betrok ze afgelopen jaar twee mentoren: mediakunstenaar en creative coach Jennifer Kanary Nikolov(a) die zich verdiept in hoe een gedachte je lichaam, geest, gedrag en bewustzijn kan beïnvloeden, en designprofessor en criticus Alice Twemlow.

'Ik laat me vaak leiden door de vraag: Waar eindigt ons lichaam en begint de omgeving?'

'Ik wil dat het publiek voelt dat hun lichamen deel uitmaken van de ecologie die ik onderzoek'

71

‘The Reframing of Being Forgotten’

72

‘Ik zoek naar het vonkje dat iets tot leven kan brengen’

SUK GO

Folklore is niet bijster populair onder nieuwe generaties. Maar in tijden van globalisering en angst voor identiteitsverlies krijgen folkloristische uitingen extra waarde. ‘Zo zegt volksmuziek iets over onze roots,’ aldus information designer Suk Go. ‘Het zijn vaak de oudere mensen die muzikale tradities levend proberen te houden, maar de strikte en ouderwetse manier waarop ze dat aanpakken, spreekt jongeren niet aan.’ Go studeerde twee jaar geleden af aan de Design Academy Eindhoven met eigentijdse visualisaties van traditionele Koreaanse volksmuziek: ze koos bewust niet voor de standaard notenbalken die maar weinig mensen kunnen lezen, maar maakte nieuwe grafische weergaves en installaties om de muziek toegankelijker te maken.

‘De culturele variatie is groter dan ik dacht’

73

Na een aantal jaar in Nederland begon Go zich ook in de Nederlandse volksmuziek te verdiepen, die eveneens dreigt te verdwijnen onder invloed van een ‘suf’ imago. ‘Ik zoek altijd naar het vonkje dat iets tot leven kan brengen,’ zegt Go. Dat vonkje vond ze in de dansen die bij de oud-Hollandse liedjes horen. Iedereen in Nederland kan zich wel iets voorstellen bij de zogenaamde ‘klompendans’, maar nog maar weinigen weten hoe het moet. Ook in de archieven van het Meertens Instituut was er tot haar verbazing nauwelijks iets over volksdansen te vinden. Ze struinde het internet af, dook in de boeken, praatte met muziekverenigingen, interviewde kenners en stelde zo een eigen online archief van de Nederlandse volksdansen samen. Op moveround.ml is van alles te vinden over de verschillende dansen door de jaren heen: van het ‘afklappertje’ tot de ‘driekusman’ of de ‘zevensprong’. De website presenteert de historie, maar ook video’s en instructies. Go maakte daar animaties voor die zonder tekst zijn te volgen. Bewegende grafische icoontjes overstijgen taal, cultuur en leeftijd; je begrijpt vanzelf wanneer er gezwerd, gestampt of geklapt moet worden.

Vanzelfsprekend zijn er veel klompen te vinden op het platform. Maar de kostuums bleken veel gevarieerder dan dat. Per streek of stad worden er andere kappen, sjaals, schorten, hoeden en hemden gedragen. ‘De culturele variatie is groter dan ik dacht,’ zegt Go. Covid-19 heeft het lastig gemaakt die variatie verder te onderzoeken, volksdansen is tenslotte een contactsport. Maar ze werkt nu aan een installatie die haar animaties op de vloer projecteert om ze stap voor stap te kunnen nadansen – ook als je iets meer afstand houdt dan vroeger.

Foto: CharLotte Brand

'Concert in A.I. The Promethean Promise'

74

'We kijken naar de
potentie van technologie'

TELEMAGIC

Algoritmes vormen de rode draad in het werk van Telemagic. Cyanne van den Houten, Roos Groothuizen en Ymer Kneijnsberg vormen samen dit *art-meets-technology*-collectief. Een open medialab waarin ze als uitvinders experimenteren met hedendaagse media en technologie. 'We kijken daarbij niet of iets goed is of slecht, maar naar de potentie van technologie.'

Om het medialab toegankelijker te maken in fysieke en digitale vorm, hun spectrum te verbreden en andere makers te betrekken, werken ze aan verschillende tools die ze met andere artiesten willen delen. Een daarvan is '1 Euro Cinema', een klein cinematografisch orakel dat een film voor je uitkiest na het inwerpen van een euro. Samen met twee gastcuratoren vulde Telemagic deze 'filmjukebox' met werk van ruim veertig opkomende filmmakers en kunstenaars, variërend van korte video's tot langere documentaires. 'Op deze manier bieden we generatiegenoten een platform om hun werk te tonen. Dat levert bovendien interessante perspectieven op over hoe ze naar allerlei aspecten binnen de huidige maatschappij kijken.' Op uitnodiging van filmmaker Biyi Zhu gingen ze naar Hongkong, het resulteerde in de toevoeging van films en perspectieven van buiten Europa. China biedt bovendien een mooie metafoor voor het orakel. 'Macau staat bekend als gokstad, met de 1 Euro Cinema gok je op een film.'

Een ander langlopend project is 'Concert in A.I.' dat op basis van een zelflerend muzikaal algoritme – 'AlgoRhythmics' – in staat is muzikale harmonieën te componeren en te dirigeren. In samenwerking met Valentin Vogelmann en Mrinalini Luthra en Arran Lyon filosofeerden ze hoe een *deep learning* algoritme in theorie nieuwe muziekstukken en -genres zou kunnen creëren. Ze ontwierpen een tool die linguïstisch werd getraind – muziek is immers ook een soort taal die je kunt ontleden. 'Het is spannend dat met onze tool waarin miljoenen data zijn opgeslagen, het algoritme zelf patronen maakt. Dat levert een nieuw gebied op uit het muzikale spectrum dat zichzelf eindeloos kan heruitvinden. Wij luisteren normaal gesproken naar een concert van een componist, dit is de meta-versie van alle muziek op de wereld.'

Telemagic geeft met Concert in A.I. het algoritme het podium. In hun magische shows maken de ontwerpers telkens andere arrangementen waarbij het onzichtbare inzichtelijk en tastbaar wordt, met onder andere lichtcirkels en vloerprojecties die aangeven welke noten worden aangeslagen en wat de connecties met de instrumenten zijn. Een volgende stap zou een AI-muzieklabel kunnen zijn, een autonoom platform dat artificiële intelligentie, muzikanten en filmmakers bijeenbrengt, denken ze.

'Het is verrassend welke
onverwachte combinaties
het algoritme maakt'

75

'When the Work is Done', expositie in A-Z, Berlijn

76

'Publiek actief laten deelnemen aan mijn performances, verrijkt het designproces'

TEREZA RULLER

Hoog in de bergen in de Zwitserse vallei Engadin, deed communication designer en performer Tereza Ruller tijdens een design residentie onderzoek naar de traditionele kleurige symbolische ornamenten, grafische patronen en figuren die lokale mensen op de façades van huizen hebben aangebracht met de zogenoemde sgraffito-techniek. Ruller vertaalde dat in hedendaagse digitale sgraffito. Het afgelopen jaar heeft ze haar praktijk, studio The Rodina, beter gepositioneerd en geprofessionaliseerd. Daarnaast probeert ze als performative designer grip te krijgen op actuele thema's waaronder lichaam, aanwezigheid, niet-westerse perspectieven, een gelijkere verdeling van grondstoffen en arbeid en ethische kwesties. Dat doet ze door experimenteel onderzoek te doen waarbij actie, interactie, verbeelding en speelsheid een rol spelen. Een groot deel van haar performative designs is visueel, maar eigen geluid is minstens zo belangrijk, vindt ze. Zo heeft ze samengewerkt met geluidskunstenaar BJ Nilsen, aan lokale geluiden die bij haar designs op locatie horen.

Samen met ontwerper Annelys de Vet werkte ze onder andere aan ethische richtlijnen. Hierdoor kan Ruller beter bepalen hoe ze met een opdrachtgever in zee kan gaan zonder ethische concessies te doen. Voor Vlisco&Co, de Nederlandse fabrikant van Afrikaanse stoffen, ontwikkelde ze een workshop voor jonge ontwerpers uit Abidjan, Ivoorkust, waar veel van de fabrieken staan waarmee het Helmondse bedrijf werkt. 'De patronen van de stoffen worden in Nederland bedacht, maar wat als de jonge Ivoriaanse ontwerpers die zelf zouden ontwerpen, hoe zouden ze er dan uitzien?', vroeg ze zich af. Binnen dat kader wil ze voor 'Investigating Underrepresented Perspectives' in gesprek met specialisten op het gebied van social design, zoals Myra Margolin. De community-psycholoog is gespecialiseerd in film- en videoproducties die bijdragen aan sociale verandering en *empowering* in lokale gemeenschappen. 'Zij bracht mij tot het inzicht dat in de noodzaak om grondstoffen te herverdelen ten gunste van de mensen die het het meest nodig hebben, ook één designer iets kan bereiken op kleine schaal.'

In haar werk krijgt het publiek de beschikking over gereedschappen, zoals stickers, af te maken posters of een tapijt als speelveld, om fysiek te interveniëren en te participeren in het designproces. 'Mijn doel is dat mensen op deze manier bijdragen aan en onderdeel worden van het verhaal, het voelen en speels worden. Publiek actief laten deelnemen aan mijn performances, verrijkt het designproces. De uitkomst is elke keer verrassend anders.'

'Ook één designer kan op kleine schaal iets bereiken'

77

'PUSH'

78

THOR TER KULVE

De in Londen gevestigde productontwerper Thor ter Kulve heeft in zijn ontwikkeljaar – ondanks de pandemie – veel van zijn voorgenomen plannen kunnen uitvoeren, al is het soms op een andere manier dan aanvankelijk gedacht.

Ten eerste was er het concrete plan een regenboogmachine te maken: een object dat het wonderlijke natuurfenomeen weet te reproduceren. En dat is gelukt. Vanuit een cirkel met een diameter van vier meter wordt naar het midden toe watermist gespoten. Als het zonlicht daar onder de juiste hoek doorheen valt, ontstaat een ronde regenboog, een verschijnsel dat je doorgaans alleen vanuit een vliegtuig kunt zien. Meer nog dan de speels-functionele objecten die Ter Kulve doorgaans maakt, gaat deze machine over verwondering, over 'hoe je natuurlijke processen in het stedelijke, het niet-natuurlijke, kan laten zien en zo verbintenis tussen mensen kunt opwekken.'

Het project past ook binnen zijn interesse voor de stad. We doen met z'n allen een steeds groter beroep op de beperkte openbare ruimte, maar van wie is die eigenlijk? En hoe kan vormgeving daar een rol in spelen? In zijn ontwerpen reageert Ter Kulve vaak op archetypes en structuren binnen het publieke domein. Door ingrepen te doen, probeert hij daar een andere functie aan te geven, om zo mensen aan het denken te zetten. Een voorbeeld daarvan is de hefboom die hij maakte tijdens de lockdown. Dit voorwerp kan over een verkeersknop worden geplaatst, zodat het niet langer nodig is die met je vinger in te drukken, maar deze met de knie of elleboog kan worden bediend. Zo'n object kan bijvoorbeeld dienen als aanleiding om een maatschappelijk gesprek te hebben over hygiëne in de openbare ruimte.

Het denken over dit soort vraagstukken leverde ook een aantal meer conceptuele ontwerpen op, uitgewerkt in maquettes.

Daarnaast maakte Ter Kulve 'romantische' collages; fotocomposities van een meer gebalanceerd leven in de stad. Eigenlijk had hij fotografie- en videocursussen zullen volgen, maar vanwege het coronavirus zijn die uitgesteld. Hij is namelijk op zoek naar een manier om zijn methodiek, het aanloopp proces naar een nieuw object, aan een breed publiek te communiceren, in plaats van alleen een gelikte foto van het eindresultaat te laten zien. De schaalmodellen en beeldverzamelingen die hij is gaan maken, blijken voor hem een fijne manier om zijn denkprocessen te documenteren. Het zijn vormen om gedachten te delen, zonder die direct uit te hoeven voeren. Een hele stap voor een maker.

'Van wie is eigenlijk de publieke ruimte?'

'Door ingrepen te doen in de publieke ruimte wil ik mensen aan het denken zetten'

79

80

TIJS GILDE

Tijs Gilde begint niet met een idee om bijvoorbeeld een stoel te maken, want dan beperkt hij zich tot slechts één denkrichting, meent hij. De ontwerper neemt liever een bizarre omweg en experimenteert door technieken en materialen in een nieuwe, niet voor de hand liggende context te plaatsen. Voor die ontwerpmethodiek haalt hij inspiratie uit industrieterreinen en werkt hij graag samen met industriële bedrijven die geen raakvlakken hebben met de designwereld.

Een interessant en esthetisch commercieel eindproduct is zijn doel en daarom koppelt hij een economisch perspectief aan zijn creativiteit. 'Ik werk experimenterend, maar mijn concept moet vanaf het begin van het proces perspectief bieden, anders vind ik het te vrijblijvend.' Het afgelopen jaar heeft Gilde gebruikt om verder te werken aan 'Cored', waarvoor hij de eerste experimenten tijdens de Envisions-expositie in 2016 in Milaan liet zien. Het was Gilde's bedoeling dat de experimenten zouden resulteren in een serie meubels, maar het is inmiddels verlichting geworden. Zo gaat dat, steeds dienden zich nieuwe ideeën en onderdelen aan.

De talentontwikkelingsbeurs geeft hem de vrijheid zichzelf te veroorloven vele uren in het tijdrovende experimenteren te stoppen. Voor Cored deed hij onderzoek naar technieken en materialen uit de textielindustrie, die hij combineert met andere niet voor de hand liggende materialen. Door de kern van een gevlochten touw, die meestal bestaat uit opvulmiddel, te vervangen door ander materiaal, ontstaat een esthetische lamp die in allerlei kleuren, patronen en maten kan worden uitgevoerd en overal kan worden opgehangen. 'Ik hou van een verwisseling van de context: dat een touwfabrikant ook verlichting of stoelen kan maken, leidt tot een verrassende marktexpansie voor het bedrijf.' Zo leent Gilde eigenlijk zijn wereld en een onbekende wereld aan elkaar uit.

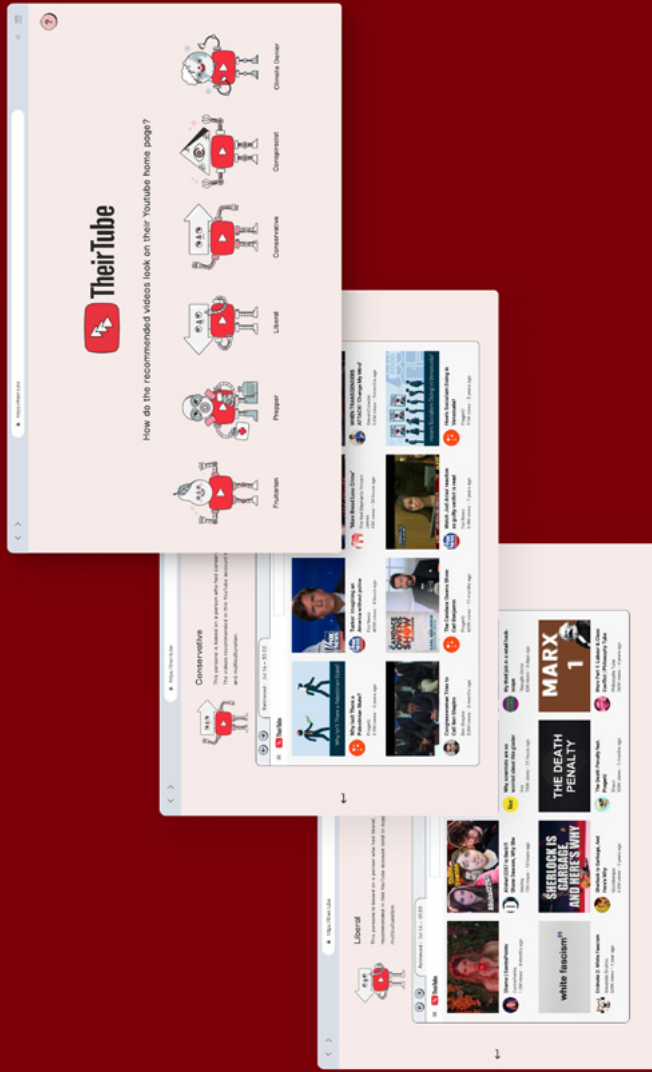
Een goed doordachte strategie wat betreft presentatie is ook een belangrijk onderdeel van Gilde's praktijk. Helaas ging er veel niet door: zo kon hij zijn beoogde serie Cored-meubels niet op de Salone del Mobile laten zien en maakten veel industriële bedrijven vanwege covid-19 pas op de plaats. Maar het geld dat hij anders aan Milaan zou hebben uitgegeven, ging nu naar een internetpresentatie en een geheel vernieuwde website. Zijn tijdens het proces zorgvuldig geposte foto's op Instagram, leverden direct een hit op: met een groot designmerk is hij nu aan het kijken of Cored kan worden vertaald naar een serie consumentenproducten.

'Ik hou van een verwisseling van de context'

81

'Inspiratie haal ik uit industrieterreinen'

82

TOMO KIHARA

Toen een complotdenker Tomo Kihara van zijn gelijk wilde overtuigen met YouTube-video's, werd het idee geboren. 'Bij het zien van zijn startscherm werd de bubbel waarin hij zat meteen duidelijk,' zegt Kihara, die zich als interactieontwerper bezighoudt met de link tussen menselijk gedrag en techniek. Hij beschrijft hoe de intrede van kunstmatige intelligentie het internet heeft veranderd. Een AI-bot voorspelt nu wat jij graag wilt zien, en praat dus mee in jouw straatje. Andere standpunten verdwijnen, de dingen die je toch al geneigd was te denken worden bevestigd. Dat gebeurt niet alleen op YouTube, maar ook op Netflix, Tinder, Amazon, Spotify – op alle grote platforms bepalen machines op basis van automatisch geconstateerde persoonlijke voorkeuren welke informatie jij krijgt voorgeschoteld.

Informatiebronnen zijn altijd gekleurd, maar als je The New York Times leest, weet je dat je iets anders meekrijgt dan als je Fox News kijkt. Daarentegen voeden aanbevelingsalgoritmes je mening zonder een herleidbare ideologische basis. En ondertussen hebben ze wel grote invloed op je wereldbeeld. Wie open staat voor een genuanceerder beeld, doet er dan ook goed aan om ook op andermans startpagina te kijken, zegt Kihara. Als tegenwicht voor YouTube bedacht en ontwikkelde hij TheirTube, waar je zes startpagina's van zes verschillende types vindt: een wereld van verschil. Terwijl een 'fruitarian' gefêteerd wordt op het mooie van een 'hardcore organic life', ziet de 'climate denier' bewijs dat global warming onzin is en wordt de 'conspiracist' alleen maar gesterkt in zijn geloof in complotten.

Kihara komt uit Tokio en studeerde af in Design for Interaction aan de TU Delft. Hij was een tijd creatief technoloog bij Waag in Amsterdam en werkt nu als zelfstandig ontwerper aan dit soort 'speelse interventies die sociaal-technische issues aankaarten'. Die bubbel waar we in feite allemaal in zitten, vormt een centraal thema in zijn werk. Het gaat hem erom dat we ons af en toe ook openstellen voor een ander geluid. Bij dit project is die missie geslaagd: de honderdduizend views waarop hij hoopte, werden al in de eerste week na lancering gehaald. TheirTube ging *viral* op Twitter. Hij haalt het gezegde 'fish will discover water last' aan, dat aangeeft hoe moeilijk het is om je ergens bewust van te zijn als je er middenin zit. Met dit alternatieve platform daagt hij die vissen uit om eens wat kritischer om zich heen te kijken.

83

'Andere standpunten verdwijnen'

'South Korea's Parasite Makes History', in samenwerking met Arno Hoogland, 2020

84

'Ik verdraai de relatie tussen inhoud en beeld'

WARD GOES

Ward Goes woont in Parijs, waar hij naast autonoom werk, veel doet voor Nederlandse opdrachtgevers. Zo ontwierp hij dit jaar zijn eerste boek: de afstudeercatalogus van de Design Academy Eindhoven, waar hij in 2013 zelf ook afstudeerde. Een master culturele antropologie aan de Universiteit Utrecht volgde. En die mix klinkt door in zijn werk.

Goes heeft het afgelopen jaar niet stilgezeten. Hij heeft zich gericht op zelfontwikkeling en het inbedden van zijn praktijk in het vakgebied tussen visuele antropologie, grafisch ontwerp en journalistiek. Aan de hand van het thema 'objectiviteitsregimes in de journalistiek en het publieke debat' onderzoekt hij hoe hij een stempel kan drukken op belangrijke thema's die gaan over de rol van media in de beeldvorming, evenwichtige verslaggeving en de veranderende definitie van feitelijkheid. 'Als nieuwswinkie lees ik alles. Dat integreer ik in mijn werk waarbij ik de relatie tussen inhoud en beeld verdraai. Zo ontstaat frictie. Door nieuws in een andere context te presenteren, het uit te vergroten en ermee te spelen, wil ik het debat uitlokken en mensen kritisch naar hun bronnen laten kijken.'

Hij stippelde drie parallelle trajecten uit. Allereerst deed hij veldwerk. Zijn samenwerkingen met meubelontwerper en visueel kunstenaar Arno Hoogland, informatieontwerper Irene Stracuzzi en social designer Déborah Janssen hebben hem uitgedaagd om vanuit andere methodieken en processen te werken. Tamar Shafir was daarbij zijn adviseur die hem hielp onder woorden te brengen wat hij wil, kritische vragen stelde en literatuur en theorie aanreikte.

Ook had hij de ambitieuze wens om maandelijks de dialoog te voeren met een gevestigde ontwerper, typograaf, onderzoeker of curator om zijn netwerk te verkennen en zijn praktijk sterker te positioneren. 'Door mijzelf te dwingen het gesprek aan te gaan, sprak ik beeldmakers die ik anders niet zo snel zou durven te benaderen, zoals grafisch ontwerper Richard Niessen.' Ook met Liza Enebeis van Studio Dumbar en het jonge Franse duo van Syndicat voerde hij kritische discussies over het vak, ondernemerschap, en hoe je in het publieke debat je stempel kunt drukken.

Om zijn vaardigheden uit te breiden leerde hij tot slot zeefdrukken bij WOW in Amsterdam. Het leidde tot drie (politieke) prints die onderdeel uitmaken van zijn eindpresentatie in de vorm van een installatie en een visueel essay waarin hij inzichtelijk maakt wat de eerste twee trajecten hem opleverden.

'Door nieuws in een andere context te presenteren lok ik het debat uit'

85

RIVERS OF JANUARY

'Rivers of January'

86

YAVEZ ANTHONIO

'Ik moet mezelf
onzichtbaar maken'

Afgelopen februari was hij weer in Rio, waar hij tien jongeren met zijn camera volgde – van fashion designer tot bendeleider. Hij probeert ze 'zo puur mogelijk' neer te zetten, puzzelt nog op wat het uiteindelijk gaat worden. Het plan is een show in Rio, Amsterdam én New York volgend jaar zomer. Hij heeft ze in ieder geval ook geïnterviewd en gefilmd. Hij vroeg ze naar 'normale' dingen, zoals hun toekomstplannen, of wat ze wilden worden toen ze jong waren. 'Het gaat niet alleen over het extreme geweld, het zijn gewoon menselijke gesprekken. En dan blijkt dat we eigenlijk helemaal niet zoveel van elkaar verschillen.'

Als Nederlander met Surinaams, Moluks en Portugees bloed, geboren en getogen in Amsterdam-Noord, kent hij het gevoel van er net niet helemaal bij horen. Tot hij vorig jaar voor het eerst in Rio de Janeiro kwam voor een videoshoot. 'Ik had een vrij stereotype beeld van Rio: samba, favela's, drugs, mooie vrouwen op het strand. Maar ik zag iets heel anders. De jongerencultuur is heel gemixt. Het is een klassensamenleving en toch mengen ze meer. Men maakt zich niet zo druk over mensen die anders zijn. Ik voelde me er meteen thuis.'

Anthonio, die in Europa fotografeert en filmt voor grote merken als Nike, Daily Paper, Adidas en Footlocker, besloot in Brazilië zijn eerste persoonlijke project te starten. Met 'Rivers of January' wil hij de jongerencultuur in al haar variatie in beeld brengen. De projecttitel is een letterlijke vertaling van Rio de Janeiro: 'Een rivier, die hoog in de bergen uit één bron ontspringt en zich daarna kronkelend vertakt in eigengereide stroompjes, vind ik een mooi beeld.' Zijn startpunt was New York, voor een cursus Portugees en lessen in documentairefotografie aan het International Center of Photography. 'Dit eigen project is iets totaal anders dan de fashion shoots die ik gewend ben te doen. Ik moet mezelf onzichtbaar maken als fotograaf. Het gaat niet om mijn verhaal, maar om dat van hen.'

'Het blijkt dat we eigenlijk
helemaal niet zoveel
van elkaar verschillen'

87

COLOFON

TEKST

Victoria Anastasyadis
Viveka van de Vliet
Willemijn de Jonge

BEELD

© Deelnemende makers, tenzij anders vermeld

ONTWERP

Studio van Onna

DRUKKERIJ

Tuijtel

© Een uitgave van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, 2020

OVER HET FONDS

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie is het cultuurfonds voor vormgeving, architectuur, digitale cultuur en alle mogelijke cross-overs. Het fonds wil een wezenlijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van de professionele ontwerppraktijk binnen en vooral ook tussen de disciplines vormgeving, architectuur en digitale cultuur. Onderdeel van dit streven is de interdisciplinaire samenwerking tussen het culturele, maatschappelijk en economische domein. Het Stimuleringsfonds ondersteunt bijzondere en vernieuwende projecten en activiteiten van ontwerpers, makers en culturele instellingen in de creatieve industrie.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
Groothandelsgebouw (ingang C, 5e etage, ruimte C5.069)
Weena 723
3013 AM Rotterdam
010 4361600
info@stimuleringsfonds.nl
www.stimuleringsfonds.nl

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

Wat betekent het om een jaar lang de vrije ruimte te krijgen om je te richten op artistieke en professionele groei? Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie biedt opkomend designtalent jaarlijks deze kans. Met Platform Talent streeft het fonds ernaar hun zichtbaarheid een extra boost te geven. Bekijk de lichting van 2020 in deze publicatie en krijg een overzicht van alle designtalenten die het fonds de afgelopen jaren ondersteunde via [stimuleringsfonds.nl/platformtalent](https://www.stimuleringsfonds.nl/platformtalent).